

GÖMÖR BÉLA

KISPLASZTIKAI KÖRKÉP

NEGYVENEGY MŰVÉSZ – ÖTVEN ALKOTÁS

GÖMÖR BÉLA
KISPLASZTIKAI KÖRKÉP

GÖMÖR BÉLA

KISPLASZTIKAI KÖRKÉP

41 művész 50 alkotása

Gömör Tamás műtárgyfotóival

© Dr. Gömör Béla

© Gömör Tamás

A kiadásért felel: GMR Reklámügynökség

A fotók megtekinthetők: www.photommy.net

A könyvet tervezte: Dömény Csaba

Nyomdai előkészítés: ARCUS.HU Kft., Vác

Nyomdai és kötészeti munkák: MULTISZOLG Bt., Vác

ISBN 963 86842 0 8

A BEVEZETÉS BEVEZETÉSE

Feltétlenül meg kell magyarázni az olvasónak, hogy milyen könyvet tart a kezében, s milyen szándékok vezérelték a szerzőt a megírásban.

Kisplasztikai alkotások reprodukciói sorakoznak egymás után, keletkezésük időpontja szerint 1921-től 2005-ig, azaz több mint nyolcvan évet átfogva. A sorozat, s az előtte sorjázó szemelvények ismeretterjesztő szinten fel óhajtják hívni a figyelmet erre a méltatlanul háttérbe szorult képzőművészeti ágazatra.

Ezt a célt szolgálná, ha egy avatott művészettörténész a múzeumok féltve őrzött kincseiből állítana össze egy ilyesforma kötetet. Egyrészt ez mindeddig nem történt meg, másrészt a szerző csak saját szerény anyagának bemutatásával tudja a fenti célt szolgálni. Színvonal-emelkedést biztosít, hogy három alkotás mint „vendég” szerepel az összeállításban.

Metodikailag a kötet teljesen azt az utat követi, amit két másik témakörben a szerző már megjárta (9, 10). A széles közvélemény hasonlóan nem értékeli kimagaslóan a fotográfiákat és az emlékérmeket sem. Mindhárom kötet figyelemfelhívó és ismeretterjesztő cél, olyan műtárgyakról, melyek nem az irigylet nagy értékű tárgyak közé tartoznak, de a velük való foglalkozás sok örömet és tudást ajándékozhat az érdeklődőnek.

A GYŰJTŐI KÖRÖKRŐL

Azt is érdemes elmesélni, hogyan került szerény anyagiak ellenében az ötvenből huszonnyolc kisplasztikai alkotás egy műbarát, műpártoló kezébe. Hiszen a kötet reprodukciói nem drága, teaurált tárgyakat ábrázolnak.

Nem is olyan régen volt, amikor a totális erejével fennálló állampárti rendszer idejében, 1977-ben, a Hazafias Népfront keretei között megkezdte működését a Művészek és Barátaik Köre. A társaságot önállóan működtetni, bejegyezni akkortájt nem is lehetett, nem lévén még egyesületi törvény. Az ötlet és a megvalósítás Kovács Dezsőtől (1931 – 2003) származott, aki a főtitkári

teendőket vállalta magára, s elnöknek e sorok íróját nyerte meg. Ennélfogva létezhett 1. sz. tagsági igazolványom. E kör keretein belül alakította ki Paunz Imre (1932 – 1993) a grafika- és kispasztika-kedvelők körét. E formáció akkor a műpártolás, sőt a mecenatúra megvalósítását jelentette. Ne felejtjük el, a műkereskedés még csipkerózsika-álmát aludta, kizárólagos képviselője a BÁV volt, melynek évi két művészeti aukcióján grafika és kispasztika olyan ritkán fordult elő, mint a fehér holló. A fiatal művészeknek, mint általában mindig, komoly megélhetési gondjaik voltak. Így minden szempontból előrelépést jelentett Paunz Imre ötlete és szervező munkája. Kialakított egy huszonöt fős társaságot, melynek tagjai vállalták, hogy grafikai laponként 200 forintot befizetnek. A demokratikusan kiválasztott művész 5000 forint ellenében huszonöt számozott példányban elkészítette a grafikákat, s azokat kiosztották a kör tagjai között (mindig más kapta az előkelőbbnek tartott 1., 2., 3. stb. sorszámúakat). A nyomódúc sorsolás révén mindig az egyik résztvevő tulajdonába került. A művész számára segítő támogatásnak bizonyult a mai szemmel nevetségesen csekélynek mondható összeg, a műbarátok pedig egy egész sorozat sokszorosított grafikához jutottak hozzá. Az sem becslendő le, hogy személyes ismeretségek jöttek létre művészek és műpártolók között.

Ugyanilyen elvek alapján működött a kispasztikai kör, de csak tíz taggal és a kiválasztott négy szobrászművész (12 – 15.) alkotásai számára természetesen jelentősebb befizetési összeggel. A grafikai és kispasztikai anyagból Paunz Imre aktivitásának köszönhetően kiállítás nyílt a Bartók 32 Galériában (11), melyet Supka Magdolna művészettörténész nyitott meg. A 25 + 4 műalkotásról levelezőlapszerű reprodukciók is készültek, melyeket tokba helyezve kaptak meg a baráti kör tagjai.

A siker nyomán a következő évben újabb „gyűjtőkör” indult, huszonnégy grafikussal, és most már másik nyolc szobrásszal – akik közül hétnek (17 – 23. kispasztikák) a műve szerepel e kötetben. Ez a különleges anyag is a Bartók 32 Galériában került a közönség elé, 1984 januárjában (12). A megnyitót Zsigmond Attila, a Budapest Galéria főigazgatója tartotta. Az összeállítást vidéken is bemutatták, Tatabányán, 1984 nyarán (13).

A kispasztikai kör tevékenységét 1993-ban – mivel Paunz Imre már nem élt – Doszpod József orvosprofesszor és Szabó Tamás képzőművész élesztette újjá. A kör életében tízen vettünk részt, de az idők során néha változtak a tagok. A két év alatt tizenkét szobrászművésztől lehetett kispasztikákat vásárolni. Ez idő tájt mindig sorsolás döntötte el, hogy ki melyik sorszámú példányt tudhatja magáénak. A kialakult baráti hangulatra jellemző, hogy Palotás József szobrászművész emlékül mindenkinek elkészítette a 40. képen látható alkotását.

2004 tavaszán Szabó Tamás alkotásaival, kissé más szervezeti keretek között, már negyedik alkalommal kezdte meg tevékenységét a gyűjtői kör. Ez alkalommal a művészek három-négy mintát

mutatnak be, s az esetenként váltakozó, de már tíznél több gyűjtő ízlése szerint választ, hogy melyik műből kér példányt. Így váltakozó számú példány kerül egy-egy szoborból a gyűjtőkhöz. A kézirat lezárásáig a mostani periódusban hat művésztől vásároltak a gyűjtők.

A KÖTET KISPLASZTIKAI ANYAGÁRÓL

A szerző a kötet anyagából összesen huszonnyolc kisplasztikához jutott az ismertetett kollektív megrendelések útján. Egyértelmű, hogy a folyamat huszonöt évvel ezelőtti kezdete indította meg azt az érdeklődést, amely következtében a későbbiekben folyamatosan történt szerény vásárlásokkal, illetve ajándékba kapott művekkel kialakulhatott ez a gyűjtemény.

Már a fent elmondottakból is kitűnik, hogy a kisplasztikai alkotások többnyire nem egyedi példányok. Talán ezért sem tartoznak a gyűjtők igazi kedvencei közé. Mint láhattuk, a kisplasztika barátainak körében tízen birtokolhatják ugyanazt a művészi alkotást, igaz, eltérő számjelzéssel. S őszintén szólva, ebben a tekintetben felvetődik a kérdés: nem készül-e a későbbiekben újabb öntvény, újabb példány?

Ezen művekre alapozott bemutatásunk azt a célt is szolgálja, hogy ne csak a leghíresebb alkotók szerepeljenek, hanem a fiatal kortársak is kapjanak teret. Nem lenne baj, ha olyan neves művészekről, mint Vedres Márk, Pátzay Pál, Vilt Tibor, Borsos Miklós vagy Melocco Miklós is szereplnének kisplasztikák – de sajnos erre nem adódott lehetőség.

A közölt kisplasztikák anyagát tekintve természetes, hogy a bronz vezet, hiszen erre a célra ezt használják a szobrászok leggyakrabban. Minden tudatosság nélkül viszont szerencsés körülmény, hogy sikerül bemutatni más anyagokból készült műveket is: három terrakotta, egy-egy gipsz, alumínium, fa és plexi, fa és alumínium együttese, illetve egy – nem saját tulajdonú – porcelánból készült mű is szerepel a kötetben. Négy szobor már szerepelt a nyolc évvel ezelőtti kiállításon. (32)

NÓMENKLATÚRA

Általában minden tárgykörben helyes először tisztázni, hogy pontosan mit értünk a szavakon, meghatározásokon. A szobor, a Magyar értelmező kéziszótár szerint: „emberi, állati v. más alakot három kiterjedésben ábrázoló műalkotás”. Akkor a háromdimenziós nonfiguratív alkotások nem minősülnek szobornak? A kisplasztika meghatározása nem szerepel ebben a 2003-ban kiadott kéziszótárban. A klasszikusnak számító négykötetes Művészeti lexikon szerint (22) kisplasztika: „a plasztikának az az ága, amely életnagyságnál jóval kisebb, intímebb hatású alkotásokat hoz létre”. Ez a meghatározás egyértelmű, s feleslegessé teszi azon törekvéseket, melyek a kisplasztikát a mű magasság méretének centiméter-határában próbálják meghatározni. Ugyanakkor elgondolkodtató, hogy pl. egy naposcsibéről készült méretarányos mű szobor, s csak akkor kisplasztika, ha életnagyságánál kisebb a mű, ami viszont

már irreálisan kicsiny méret. S érdekes, hogy a kétdimenziós ábrázolásmódban senkinek nem jut eszébe ilyen jellegű elhatárolást tenni, s „kifestészetnek” nevezni a művek túlnyomó többségét, amelyek nem életnagyságban ábrázolják a modellt.

Még pontosabb meghatározást olvashatunk egy, a gyűjtőknek írt munkában Pipics Zoltántól (24): „Kisplasztika. Az életnagyságnál lényegesen kisebb méretben mintázó szobrászat elnevezése. Közelről való megtekintésre szánt műtárgyakat alkot, amelyek ennél fogva többnyire gondosan megmunkáltak, cizelláltak. Anyaguk fém, csont, porcellán, agyag, fa, stb.”

A Művészeti lexikon szobrászat (idegen szavakkal plasztika, sculptura) tárgyszavánál olvasható többek között: „A szobrászati mű rendeltetése szempontjából megkülönböztetünk monументális szobrászatot (emlékművek, épületplasztika), kisplasztikát (kisbronz, elefántcsontfaragás, stb.), a relieffel rokon érmészetet.”

E meghatározásnak megfelel, hogy Németh Lajos művészettörténész professzor kötetében végig csak kisbronzot említ (23). Nem gondolhatott arra, hogy létezik terrakotta és alumínium kisplasztika is.

A SZOBRÁSZATRÓL ÁLTALÁBAN

Mint tudjuk, a szobrászat régebben létezik, mint a festészet. A Griechische Bildwerke kötet – magyarul: Görög képzőművészeti műtárgyak – csak szobrokról szól (26). Megjegyezzük, hogy nem közöl magasságméreteket és szobor – kisplasztika elkülönítést.

A modern szobrászatról – nem csak címe alapján – kitűnő összefoglaló a világhírű könyv, melyben egyébként (a külföldre szakadt) magyarok közül Béothy, Hajdu, Kemény, Moholy-Nagy és Schöffer neve és képreprodukciói fedezhetők fel (25).

Medgyessy Ferenc vélekedése: „A modern szobrászatnak nem célja a természet másolása, a művészetben benne él a természet minden mozdulata. A modell csak emlékezteti a valóságra. Azonban az anyag is parancsol, annak is megvannak a maga törvényszerűségei, amiket nem lehet elsikkasztani. Ellenkezőleg, a kettőt össze kell ötvözni, akkor jó és akkor modern a szobor” (19).

S helytálló Fekete Tamás tömör összegzése is: „az igazi szobrászat nem változott évezredek alatt sem: anyagból szellemi munka árán formát hoz létre” (7).

HÁTTÉRBE VAN-E A SZOBRÁSZAT (KISPLASZTIKA)?

Tárgyszerűen megállapítható, hogy a plasztikai alkotások szinte minden területen háttérbe szorúlnak a festészeti, grafikai alkotásokkal szemben. Bizonyításként álljanak itt száraz statisztikai adatok. A Magyar Nemzeti Galéria huszadik századi anyagából közzétett válogatás 554 műtárgyat tartalmaz (31). A minden szempontból reprezentatív válogatásban nyolcvannégy

szobrászati mű szerepel, ami 15%-os hányadot tesz ki. A vidéki városok közül a modern magyar művészet legteljesebb anyaga Pécsen található (20). A néhány éve kiadott díszes összeállításban nyolcvan művet közölnek reprodukciókkal, melyekből csak nyolc a szobrászati mű. Ez tehát már csak 10%. Ennél sokkal kedvezőbb arány mutatkozott a Magyarország felszabadulásának harmincadik évfordulója alkalmából a Műcsarnokban megtartott jubileumi képzőművészeti kiállításon (14). 323 festmény és grafika mellett 158 szobrot tekinthettek meg a látogatók. Majdnem pontosan 2:1 arány adódott. Említésre méltó, hogy e tárlaton három Lenin, egy Marx és egy Lenin–Marx ábrázolás is kivívta a szereplés lehetőségét.

Az arány hasonló, ha néhány, magukkal a művészekkel foglalkozó kötetet veszünk szemügyre.

Bálint Jenő Művészfejek címmel tizennégy alkotóról írt színes riportokat, amelyek közül kettő foglalkozott a plasztikai műfajjal (1).

Már a címe miatt (Ecset és véső) is értelemszerű, hogy a névokon Bálint Lajos könyvecskéjében a tizennégy festő után szerepel két szobrász, Beck Ö. Fülöp és Medgyessy (2). A „Szóra bírt műtermek”-ben Frank János kilencvenhárom művészről közöl rövid ismertetést, akik közül nyolc szobrász (8).

Még rosszabbul jártak szobrászaink Csapó György interjúkötetével, melyben a harmincnégy művész között még hírmondó sem akadt közülük (5).

A szobrászat korábbi hasonló helyzetét jelzi Lyka Károly közlése (17), miszerint 1900-ban a Nemzeti Múzeum Képtárában összesen negyven szobor szerepelt (tizennégy szobrásztól), valamint egyedül Izsó Miklóstól, a kor 1831-ben született neves szobrászától hatvankét mű.

Érdekes összegző megállapítás Vargha Balázstól, hogy 1945 előtt a negyven év körüli szobrászok azért foglalkoztak kislasztikával, mert egyáltalán nem készíthettek szabadtéri szobrot (28).

A Szépművészeti Múzeum harminc évvel ezelőtti XX. századi állandó kiállításán, számos külhonban élő magyar származású alkotót is szerepeltetve, ötvenhét művész közül tizenkilenc szerepelt plasztikai alkotásokkal (30).

A MNG nagy magángyűjtői kiállításán a több mint száz huszadik századi mű között kilenc szobrász szerepelt, köztük Mattis Teutsch e kötetben látható alkotása, és egy Egry József (!)-szobor (27).

A gyűjtéssel általában foglalkozó kötet megemlíti (3), hogy a híres Ráth György-gyűjteményben jelentős számban volt kislasztika, s Kohner Adolf gyűjteményében antik szobrok mellett bőségesen voltak modern plasztikai alkotások is.

Előrehaladást jelent a mában, a szempontunk szerint példamutató Kőrmendi-Csák-gyűjtemény belső aránya (15). A szobrászok jelentős számban képviseltetik magukat, így kötetünk művészei közül Borbás Tibor, Ézsiás István, Fajó János, Mata Attila, Palotás József és Szabó Tamás.

Üdítő színfolt volt 2004 novemberében a budai „Home Galéria” kezdeményezése, amikor „Éljen a szobrászat” felkiáltással nyolcvan kislasztikát gyűjtött össze kiállítás céljából.

S mi a helyzet a külföldi példákkal? Vegyes. A modern amerikai művészetről kiadott album (29) egyetlenegy plasztikai művet sem tartalmaz, pedig az „Art in the USA” eredeti cím megengedné, hogy ne csak festményeket lássunk Duchamp-tól kezdve Georgia O’Keeffe-en át Pollockig.

MŰKERESKEDELMI HELYZET

A Sotheby’s aukciósház 1990 áprilisában önálló katalógust szentelt Alain Delon harminckilenc darabos Rembrandt Bugatti-kollekciójára árverezésének. Az 1916-ban elhunyt, s mindössze harminkét évet élt olasz származású művész állatszobrai csillagászati összegeként cserélnek gazdát a nyugati országokban. A katalógus 11. oldalán közölt fényképen a világhírű mozisínész jobb kezét egy párducot ábrázoló szobron nyugtatja. Kifejezetten mosolyog, talán abban a reményben, hogy valamennyi Bugatti-szobra hamarosan új gazdára talál.

Külföldön nem példa nélküli, hogy egy vegyes anyagot kínáló aukciós katalógus a címlapján plasztikai mű látható. A zürichi Uto-ház 1989 júniusi „Kunst” aukciós anyagát ismertető katalógus címlapján Archipenko 60,5 cm magas, Pierrot címet viselő nonfiguratív alkotása szerepel.

Mikor fog egy magyar szobrász ilyen lehetőséghez jutni?

Az utóbbi másfél évtizedben hallatlanul kiteljesedett hazai műtárgypiacon is nagyon szerény érdeklődés kíséri a szobrászati műveket. Érdekes, hogy „a kortárs magyar képzőművészet jobb megismerése érdekében, a műkereskedelmi dolgozók és a műgyűjtők számára” húszezer (!) példányban kiadott könyv méltányosan foglalkozik a szobrászokkal, kötetünk alkotói közül dicséretes számban, tizenheten szerepelnek benne (21).

A nagy aukciós házak kínálatában elvétve akad egy-egy plasztikai mű. Pontos adatok közlésének kedvéért vegyük kézbe Dutka Sándor remek vállalkozásának eredményét, a Magyar aukciós indexet (6)! A bibliofil papíron kiadott, az 1997–2002-es árverések anyagát tartalmazó kötet 1427 oldalon sorolja fel az 1900 művésztől származó több mint huszonegyezer műtárgyat. Kötetünk szobrászai nincsenek plasztikai művekkel képviselve, csak csekély arányban képi alkotásokkal (Kisfaludi Strobl: egy festmény, Medgyessy: három rajz, Mattis Teutsch: rengeteg festmény, grafika, Ferenczy Béni: nyolc kép, Fajó: kilenc mű, Kass: két grafika és Szabó Tamás: két festmény).

A KÖTETBEN SZEREPLŐ MŰVÉSZEKRŐL

A fentiekből következik, hogy semmiképpen nem tudatos csapatoösszeállításról van szó. A minőséget jelzi, hogy a Kortárs magyar művészeti lexikonban a negyvenegy alkotóból kettő kivételével mindenki megtalálható (16). Az 1945 utáni művészettel foglalkozó három kötetben Goldman György korábbi elhalálózása miatt nem is szerepelhet, s hiányzik még a tartósan külföldön élő Rhédey.

Figyelemreméltó – tekintetbe véve az időintervallumot – hogy 1985 és 1998 között Budapesten kötetünk alkotói közül Csíkszentmihályi, Farkas, Fekete, Herczeg, Kő, Léderer és Szabó kapott lehetőséget köztéri szobor felállítására(4).

További adatokat szolgáltat művészeinkről az alábbi felsorolás:

REPRODUKCIÓVAL SZEREPELNEK A KMML-BEN:

Kisfaludi Strobl Zsigmond	Borbás Tibor	Katona Zsuzsa
Medgyessy Ferenc	Samu Géza	Farkas Ádám
Mattis Teutsch János (festészeti)	Lóránt Zsuzsa	Szentirmai Zoltán
Ferenczy Béni	Balás Eszter	Vizsolyi János
Kerényi Jenő	Körösenyi Tamás	Mata Attila
Mészáros Dezső	Kass János (grafikai)	Kárpáti Tamás (festészeti)
Herczeg Klára	Kő Pál	Gaál József (festészeti)
Matzon Frigyes	Csíkszentmihályi Róbert	Ézsás István
Fajó János (festészeti)	Tornay Endre András	Taubert László
Fekete Tamás	Mitsui Sen Izumi	
Szabó Tamás	Palotás József	

A képzőművészeti munkásság speciális elismerési lehetősége a Munkácsy-díj. Mivel a kötetben szereplők közül sokan elnyerték ezt a kitüntetést, nem a szócikkeknel említjük meg az öröndetes tényt, hanem e helyen adjuk meg a felsorolást:

MUNKÁCSY MIHÁLY-DÍJAT KAPTAK:

1966 Mészáros Dezső (III. fokozat)	1990 Samu Géza és Tornay Endre András
1974 Csíkszentmihályi Róbert (III. fokozat)	1992 Katona Zsuzsa és Mata Attila
1975 Kő Pál (III. fokozat)	1994 Balás Eszter
1980 Borbás Tibor (1976 óta nincs fokozat)	1995 Palotás József
1981 Lóránt Zsuzsa	1997 Körösenyi Tamás
1983 Farkas Ádám	2000 Szabó Tamás
1987 Szentirmai Zoltán	

Abban a reményben adom át olvasgatásra és nézegetésre az ötven szövegből és ötven reprodukcióból álló anyagot, hogy az olvasó kissé megérti a kisplasztika hazai mostoha helyzetét, és megszereti ezt a műfajt. Ebben feltehetően jó segítséget nyújtanak Gömör Tamás homogén háttérű műtárgyfotói, illetve a borítót és a könyvet tervező és kivitelező Dömény Csaba.

A szerző.

I R O D A L O M

1. Bálint Jenő: Művészfejek
Amicus, Budapest, 1929
2. Bálint Lajos: Ecset és véső
Szépirodalmi, Budapest, 1973
3. Berkó Pál – Fehér Béla: Ki mit gyűjt?
Gondolat, Budapest, 1980
4. Budapest köztéri szobrai és emléktáblái 1985–1998
Összeállította: Szöllősy Ágnes, Boros Géza
Budapest Galéria, 1998
5. Csapó György: Művészek, műhelyek
Népművelési Propaganda Iroda, Budapest, 1979
6. Dutka Sándor: Magyar Aukciós Index 1997–2002
Edition Dutka, Budapest, 2003
7. Fekete Tamás: Szobrászat
Műhelytitkok. Corvina, Budapest, 1982
8. Frank János: Szóra bírt műtermek
Magvető, Budapest, 1975
9. Gömör Béla: Kis fototéka
GMR Reklámügynökség, Budapest, 2002
10. Gömör Béla: Emlékéremkönyv – 120 érem kultúrtörténeti háttere
GMR Reklámügynökség, Budapest, 2002
11. GRAFIKA '80 – '81 kiállítás,
Bartók 32 Galéria, Budapest, 1982. január 7.–31.
12. GRAFIKA, KISPLASZTIKA 1982–1983 kiállítás,
Bartók 32 Galéria, Budapest, 1984. január 27.–február 19.
13. Grafika, Kisplasztika 1982-83 című kiállítás,
Tatabánya, Népház Galéria 1984. június 7.–július 28.
14. Jubileumi képzőművészeti kiállítás
Műcsarnok, Budapest, 1975
15. Kortárs Magyar Művészet
Körmendi – Csák gyűjtemény. Válogatás 1945–2001
Körmendi Galéria, Budapest, 2001
16. Kortárs Magyar Művészeti Lexikon I.-III.
Főszerkesztő: Fitz Péter
Enciklopédia, Budapest, 1999–2001
17. Lyka Károly: Szobrászatunk a századfordulón
Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest, 1954

I R O D A L O M

18. Magyar szobrászat 1920–1945
István király múzeum közleményei, Székesfehérvár, 1966
19. Medgyessy Ferenc: Életemről, művészetről
Magvető, Budapest, 1960
20. Modern Magyar Képtár I. (1890–1950)
szerk. Várkonyi György
Janus Pannonius Múzeum, Pécs, 2001
21. Művész életrajzok – kortárs magyar képzőművészek
Képcsarnok, Budapest, 1985
22. Művészeti Lexikon, I – IV. kötet
Főszerkesztők: Zádor Anna, Genthon István
Akadémiai, Budapest, 1968
23. Németh Lajos: Modern magyar művészet
Corvina, Budapest, é.n.
24. Pipics Zoltán dr.: Tárlatvezető, a művészet zsebkönyve
A szerző kiadása, Budapest, 1940
25. Herbert Read: A modern szobrászat
Corvina, Budapest, 1971
26. Sauerlandt, Max: Griechische Bildwerke
K. R. Langewische, Düsseldorf – Leipzig, 1907
27. Válogatás magyar magángyűjteményekből
Magyar Nemzeti Galéria, 1981
28. Vargha Balázs: Új magyar szobrászat
Officina, Budapest, 1948
29. Vowles, Diana: Modern művészet az Egyesült Államokban
Kossuth, Budapest, 1995
30. XX. századi Művészet
Kiállítás vezető, Szépművészeti Múzeum, 1975
31. 20. századi magyar festészet és szobrászat
Képzőművészeti, Budapest, 1986
32. 20. századi művészet dr. Gömör Béla gyűjteményéből
Kiállítási katalógus. Szerk. Csaplár Ferenc
Kassák Múzeum, 1997. szept. 14.–nov. 2.

RÖVIDÍTÉSEK:

KMML Kortárs Magyar Művészeti Lexikon
MADI Mozgás-Absztrakció-Dimenzió-Invenció
MKF Magyar Képzőművészeti Főiskola
MNG Magyar Nemzeti Galéria

KISFALUDI STROBL ZSIGMOND

Alsórajk, 1884. július 1.–Budapest, 1975. augusztus 1.

Zala megyei faluban született, mert akkor még otthon születtek az emberek. Tizenhét éves korától Budapesten tanult, több mesternél is, majd az 1904/1905-ös tanévet Bécsben töltötte. 1907-től vett részt kiállításokon, 1912-ben már a Velencei Biennálén szerepelt. A háború kitörése előtt több hónapon át nyugat-európai tanulmányúton volt. Az első világháborúban katonai szolgálatát mint művész láthatta el. A háború után több mint tíz hősi emlékművét állították fel országszerte. 1927–'28: utazás angol nyelvterületen. 1930 és 1960 között a Képzőművészeti Főiskola tanára. 1932 és 1937 között többször tartózkodott Angliában, gyűjteményes kiállítása volt Londonban, hetvenkét portrémegrendelésnek tett eleget.

A második világháború után – ahogy a KMML állítja – „elsők között állt a szocializmust építő Magyarország szolgálatába”. Ő készítette Budapest talán legmarkánsabb szobrát, a Gellért-hegyen magasodó Felszabadulási emlékművet. Érdekes tény, hogy az 1948-as kiadású „Új magyar szobrászat” című Ferenczy Istvántól Kerényi Jenőig terjedő összeállításban Kisfaludi nem került be a huszonöt művész közé. Kossuth-díjat 1953-ban kapott. A Szovjetunió nyolc városában volt gyűjteményes kiállítása. Ő készítette többek között Rózsahegy Kálmán síremlékét a Farkasréti temetőben.

Halála után egy évvel Zalaegerszegen megnyílt a művészetét bemutató állandó kiállítás. Az akkori műtárgyjegyzék kétszáznyolc szobrot sorol fel.

A GYÍK

1921 • bronz, vörös márványtalapzaton • 49 cm

Jelezve: j.o. Kisfaludi Strobl

Kisfaludi művészetének középpontjában az ember állt, mintegy 2500 portrét készített. A művész bemutatásaként legtöbbször a G. B. Shaw-ról, az angol íróról 1932-ben készített művét közlik a lexikonok. Sőt, a Székesfehérvárott 1966-ban sorra került „Magyar szobrászat 1920–1945” c. áttekintő kiállítás alkalmából egyedül ez a mű képviselte az akkor 84 éves mestert. De marandót tudott alkotni más területeken is.

E művének 80 cm magas márvány változatát a zalaegerszegi állandó gyűjtemény katalógusa egész oldalon közli. A kiadványban szerepel az 52 cm nagyságú terrakotta változat is.

IRODALOM:

Kisfaludi Strobl Gyűjtemény

Göcseji Múzeum, Zalaegerszeg, 1976

MEDGYESSY FERENC

Debrecen, 1881. január 10.–Budapest 1958. július 20.

Medgyessy – alapvetően családi hatásra – orvosnak tanult, és 1905-ben szerzett diplomát Budapesten. Azonban hallgatott ösztönére, s életét a művészeteknek szentelte. 1905-től két éven át Párizsban tanult, s később is járt külföldön. 1913-tól állít ki. 1931-ben nyerte el a Színeyi-jutalomdíjat és 1935-ben a brüsszeli világkiállítás aranyérmét. Kétszeres Kossuth-díjas (1948, 1957). 1911-től haláláig a Százados úti művésztelep lakója volt.

Következetesen végigvitt egyéni programja az ókori művészet témáit, egyszerűségét és egyben monumentalitását követte. Számos köztéren látható munkája közül élete csúcsteljesítményének a debreceni Déri Múzeum előtti szoboregyüttest (1930) tartják. Sok sírkerti alkotása van, melyek közül kiemelkedik Radnai Béla, a magyar gyorsírás megalapozója felesége számára készített sír- emlék a Farkasréti temetőben. A magyar szobrászat egyik megújítója.

TÁMASZKODÓ NŐI AKT

1923 • bronz • 47 cm

Jelezve: j.o. Medgyessy

A mester maga mondja: „A nőket mindig úgy tekintettem, mint a gyönyörű élet csodálatos ajándékát. A nők csodálatosak, olyan húrokat szólaltatnak meg az emberben, amelyekről azelőtt nem is tudott.”

E mű szerepel a „Magyar szobrászat 1920–1945” c. kiállítás katalógusában is, „Támaszkodó nő” megnevezéssel. Ezen székesfehérvári, 1966-os nagy összegzés 49,5 cm magas példány említ, melynek lelőhelye a Csók István Képtár. 244. sz. alatt a magángyűjtők kiállításán is bemutatásra és reprodukálásra került a szobor „Támaszkodó” címmel, 50 cm-es méretben. A katalógus az eredetet is tudatja velünk: ezt a példányt Radnai Béla vásárolta a művésztől. Ugyanakkor említik, hogy a MNG és a debreceni Déri Múzeum is őriz példányt.

László Gyula, aki szintén reprodukálja a szobrot, így jellemezte a művet: „a fiatal test mintegy láthatatlan burokbá illeszkedik bele. A pillér és a függőlegesen rátámaszkodó kar a szobor statikus karakterét hangsúlyozza, melynek mozdulatlan-sága ellentétben áll és zenei kontrapunktként emeli ki a női test finom hajlatának mozgását”.

IRODALOM:

Medgyessy Ferenc: Életemről, művészetéről

Magvető, Budapest, 1960

László Gyula: Medgyessy Ferenc

Corvina Kiadó, Budapest, 1968.

Sz. Kürti Katalin: Medgyessy Ferenc és Debrecen

Debrecen M. V. V. B. Művelődési Osztálya, Debrecen, 1981

MATTIS TEUTSCH JÁNOS

Brassó, 1884. augusztus 13.–Brassó, 1960. március 17.

A művész születésétől fogva harminchat éven át magyar állampolgár volt. Nem véletlen, hogy nevét többféleképpen írják. Székely édesapját még születése előtt elvesztette, s az áldott állapotban lévő édesanyját feleségül vevő szász Friedrich Teutsch vezetéknévét vette fel, megadva a tiszteletet a műveszpályára kerülést támogató nevelőapjának.

Mattis 1928-ig folyamatosan külföldön (Budapest, München, Párizs) tanult, majd dolgozott Berlinben, de minden évben hazajárt, s Szabó Júlia szerint alkotásai javarésze otthonában készült. 1928-tól nem engedték külföldre utazni.

„Az avantgárd művészetek európai rangú mestere, aki az expresszionizmus, konstruktivizmus és az absztrakt művészet stílusirányzataiba alkotó módon bekapcsolódva páratlan életművet épített” – határozza meg helytállóan Majoros Valéria a KMMML-ben.

Személyét és életművét hazánkban a dogmatikus művészetpolitika agyonhallgatta. Születésének centenáriuma körül olvadt fel a légkör. Az első – kellően nem értékelt mozzanat – a Kassák Múzeum 1983-as kiállítása volt, 124 műtárgy bemutatásával.

NŐI ALAK

1928–'32 • bronz, fatalapzaton • 19,8 cm

Jelezve: a talapzat jobb oldalán: MT

A szocialista rendszer időszakában különlegességnek számított a budai Várban, a Magyar Nemzeti Galériában sorra került 1981-es „magángyűjtői” kiállítás. (Bár kisebb felhozattal, s csak a XX. századra vonatkoztatva, volt ilyen indíttatású kiállítás már 1963-ban, amikor még a MNG a Kossuth Lajos téri volt Kúria épületében működött.) Ez a műtárgy szerepelt a nagy látogatottságnak örvendő 1981-es kiállításon, ahol a kérdés avatott szakértője, Szabó Júlia a fent feltüntetett négyéves időintervallumot határozta meg a mű keletkezési idejeként. Megemlíti még, hogy már a húszas években Brassóban egy mesterember Mattis kérésére faszobraitól készített öntvényeket. Jelen példány a Bázelen őrzött fafaragásról készített bronz. A szerző a szecessziós hagyományokat folytató, stilizáló és egyiptizáló műnek ítéli a karcsú, finom arányú szobrot.

Majoros Valéria Mattis Teutsch-monográfiájában csupán két szobrot szerepeltet. A 150. oldalon leírt, s az ellenoldalon reprodukált, Szomorúság címet viselő alkotás teljesen hasonlatos szobrunkhoz. Magassága 19 cm, a szerző a meggyfát jelöli meg mint a faragvány anyagát, és közli, hogy az art decós mű Brassóban, a család által létrehozott emlékszobában található. Igen hasonlatos, de 42 cm magas kompozíció szerepelt szintén az MNG-ben, a 2001-es monstre Mattis Teutsch-tárlaton.

KIÁLLÍTVA:

Válogatás magyar magángyűjteményekből MNG 1981, 256. sz. alatt reprodukálva

Mattis-Teutsch

Kassák Múzeum, 1983. augusztus 15.–szeptember 18., 67. sz.

IRODALOM:

Szabó Júlia: Mattis Teutsch János
Corvina, Budapest, 1988

Majoros Valéria: Mattis Teutsch
Szerző kiadása, Budapest, 1998

MATTIS TEUTSCH JÁNOS

Brassó, 1884. augusztus 13.–Brassó, 1960. március 17.

Első kiállítása Budapesten volt. A Kassák Lajos szerkesztette Ma folyóirat Visegrádi utca 15. szám alatti helyiségében, 1917. október 14-én először rendezett képzőművészeti tárlatot. Azután itt még többször állított ki. Legtermékenyebb korszakának az 1919–1924 közötti éveket tartják, amikor a Lélekvirágok elnevezésű sorozatát hozta létre, valamint festett faszobrokat alkotott.

Művészetelmélettel is foglalkozott. Teoretikus írásokat és szemléltető ábrákat felvonultató, Kunstideologie című kötete 1931-ben Potsdam-ban jelent meg. 1937–1945 között visszavonultan élt családjával. A szocialista diktatúra alatt teljesen mellőzték. Megfáradtan hunyt el, de bízva művészetében kijelentette: most alszik 100–150 évig, s ha majd megértik a művészetét, újból itt lesz közöttünk.

ÁLLÓ AKT

1929 • bronz, fatalapzaton • 23,2 cm

Jelezve: a talapzat bal oldalán: MT

Függetlenül a különböző elnevezésektől és évmeghatározásoktól, legalább három teljesen hasonló – és kissé különböző méretű – Mattis Teutsch-fafaragvány létezik ebből a műből. Ez a példány a Bartha Miklós bázeli gyűjteményében található, Szabó Júlia kötetében a 67. számú reprodukción bemutatott faszoborról készült ötvény egyike.

Banner Zoltán monográfiájában teljesen megegyező kép látható a reprodukción, mely viszont Akt cím alatt szerepel, 24,5 cm magas, 1930-ra datált és romániai magángyűjteményből származik.

A Szépművészeti Múzeumban található alkotás 29 cm magas faplasztika, Álló nő címmel, 1928-ra datálva. Ez a példány látható az Új Művészet cikkében is. A legteljesebb Mattis Teutsch-összeállítás a Magyar Nemzeti Galériában volt, a 2001. március 14.–június 24. közti nagyszabású kiállításon. A kiállítás anyaga Münchenben, a Haus Der Kunst-ban is szerepelt 2001. július 6. és október 7. között. Ezek a kiállítások 34 famunkát tártak a közönség elé. Köztük 32. sz. alatt a Szépművészeti Múzeum már említett példányát.

KIÁLLÍTVA:

Mattis-Teutsch

Kassák Múzeum, 1983. augusztus 15.–szeptember 18., 68. sz.

IRODALOM:

Banner Zoltán: Mattis-Teutsch

Kriterion, Bukarest, 1974

Nagy Zoltán: Lélekvirágok

Új Művészet, XXIV. 26–31., 1983.

Mattis Teutsch és a Der Blaue Reiter

MissionArt Galéria, Budapest/Miskolc 2001

GOLDMAN GYÖRGY

Vecsés, 1904. december 21.–Dachau, 1945. január

Először épületszobrász segédlevelet szerzett, majd 1924-től tanult a Képzőművészeti Főiskolán, két éves, Párizsban töltött megszakítással. Mestere Kisfaludi Strobl volt.

A Szocialista Képzőművészek Csoportjának alapító tagja, majd vezetője. Gyűjteményes kiállítása volt már 1930-ban Budapesten.

Egyetlen temetői műve a barát festőművész, Widder Félix síremléke.

Az illegális kommunista párt aktív tagjaként 1942-ben bukott le, s a Schönherz-per negyedrendű vádlottjaként életfogytiglani börtönbüntetésre ítélte. A börtönökből a haláltábor tömegsírjába vezetett az útja.

ÖLELKEZŐ GYERMEKEK

1930 k. • bronz, fehér márványtalapzaton • 12,5 cm
oldalán kézírással: Goldman

Goldman maradandót alkotott tömör portréival. Legjellemzőbb műve a satirikus hangvételű Horthy-rendőr. E művében vezető elem a kedves-ség, kecsesség.

KIÁLLÍTVA:

20. századi művészet dr. Gömör Béla gyűjteményéből
Kassák Múzeum, 1997. szept. 14.–nov. 2.

IRODALOM:

Theisler György: Goldman György
Corvina Kiadó, Budapest, 1984.

FERENCZY BÉNI

Szentendre, 1890. június 18.–Budapest, 1967. június 2.

Mint a Ferenczy család tagja, a közvélemény előtt talán a legismertebb művész az e kötetben szereplők közül. Ikertestvérével, a gobelin művészként híressé vált Noémivel együtt hatévesek voltak, amikor a család Nagybányára költözött. Ott az apa, Ferenczy Károly a magyar Barbizon vezető mestere lett. A család és a művésztelep meghatározó környezet. Már fiatalon Európa több városában folytat művészeti tanulmányokat. Legjobban Párizs volt hatással rá.

Eleinte épp annyit foglalkozott grafikával, mint éremkészítéssel. Az első világháború után 12 évig Bécsben, majd 4 évig Moszkvában élt és alkotott. Az utóbbi helyen ismerte meg második feleségét, a legendás Erzsikét, hosszú időn át szobrainak modelljét. 1946-tól négy éven át volt a főiskola tanára. 1956-ban jobb oldala megbénult, beszélni nem tudott, de hallatlan lelki erővel megtanult bal kézzel rajzolni, és néhány éven belül újra mintázott. Ebből az időszakból származik a budapesti Váci utca és Kígyó utca sarkán álló Aranykor c. szobra.

ODALISZK

1939 • bronz • 17 cm

Ezt a példányt a művész özvegye az általa szigorúan őrzött gipszről öntette e könyv szerzője számára, vagyis a szobor közvetlenül a művésztől származik. Ferenczy Béni maga is kedvelte ezen alkotását, hiszen csak az itt említett kiállítások közül szerepeltette a Nemzeti szalonban és Bécsben, reprodukcióval közli 1961-es albumában. E helyen, a 389 szobrárt, domborművét, érmét összegző katalógusban a 201. szám alatt feltüntetett Odaliszknak három lelőhelyét adja meg: Litván József, Ybl Ervin, Zilahy István. Nem tudni, ezek közül melyikre céloz a szerző a művész halála után kilenc évvel kiadott kismonográfiában, ahol a reprodukált műnél „Budapesti magántulajdon”-t tüntet fel.

A klasszikus megoldású kispasztika modellje ez esetben is a művész felesége, Erzsike volt. Mivel 1938-ban hazatelepültek, a mű Budapestben keletkezett.

KIÁLLÍTVA:

20. századi művészet dr. Gömör Béla gyűjteményéből
Kassák Múzeum, 1997. szept. 14.–nov. 2.

IRODALOM:

Ferenczy Béni gyűjteményes kiállítása

Nemzeti Szalon, 1959

Ferenczy Béni: Írás és kép

Magvető, Budapest, 1961

Béni Ferenczy Ungarische Kunstausstellung,
Künstlerhaus Wien, 1963

Ferenczy Béni-émlékkiállítás
Székesfehérvár, 1967

Szabó Katalin: Ferenczy Béni

A művészet kiskönyvtára 15.,
Corvina, Budapest, 1976

KERÉNYI JENŐ

Budapest, 1908. november 20.–Budapest, 1975. július 10.

1930 és '37 között a Képzőművészeti Főiskolán mestere az a Bory Jenő, akinek életterét és művészetét a látogatók a székesfehérvári Bory-vár megtekintése során tanulmányozhatják. Kerényi 1934-től állít ki, 1937-ben római ösztöndíjas. Munkássága a háború után is töretlenül ível tovább, 1955-ben kap Kossuth-díjat. Több mint négy évtizedes életműve viszonylagos egységet mutat, bár többféle anyaggal dolgozott (kő, bronz és az ötvenes években alumínium). Nevéhez fűződik a nagyhatású sátoraljaújhelyi Partizán- emlékmű, és más állami megrendelésre készült művek. Jelentős alkotása a Csontváry-síremlék a Kerepesi temetőben. Érdekes, hogy halála után még hat köztéri szobrát avatták fel.

FÉSÜLKÖDŐ AKT

'40-es évek közepe • terrakotta, fatalapzaton • 40 cm

E művét Wehner Tibor lexikonszövege alapján helyezhetjük el időben: „Korai periódusában feszesen komponált, dinamikus belső energiákat összpontosító kompozíciókat készített: ezen alkotószakaszának pregnáns művei az 1942–48 között született női aktok Napozó, Fürdőző, Nyújtózkodó”.

IRODALOM:

Pátzay Pál: *Kerényi Jenő*
Corvina, Budapest, 1976

MÉSZÁROS DEZSŐ

Szeged, 1923. január 17.–2003.

1948–53 között tanult a főiskolán. Mesterei Beck András, Kisfaludi Strobl Zsigmond és Pátzay Pál voltak. Első egyéni kiállítása csak 46 éves korában, Rómában volt, miután előzőleg ott volt ösztöndíjas. A későbbiekben itthon is sokszor állított ki. Köztéri műveinek hosszú sorából viszont az elsőt már tizenegy évvel korábban felállították. Számos karakteres, realista portrészobrot készített, majd – éppen a római időszak után – többnyire rusztikus, néha hatalmas méretű kőszobrokat hozott létre. „Szobraiban ott van az ősiség szent barbarizmusa, a mediterrán gondolat” – állítja Hann Ferenc és Wehner Tibor a KMML-ben.

Hetvenedik születésnapja alkalmából többek között szellemes című (Lehet-e tonnákkal mérni a költészetet?) köszöntése jelent meg a Szentendrei Polgárban. Utolsó köztéri mészakő szobra 1996-ban, Győrött került felállításra: Nap és Duna címmel.

HÁTRADÓLÓ NŐ

1948 • gipsz • 23 cm

Jelezve: hátul bekarcolás: MD 48

A mű a szegedi Talpai–Budai-gyűjteményből származik.

Főiskolás korból származó műről van szó. Előfutára a későbbi tömör, tiszta formáknak, melyeket már kőből, márványból faragott ki. Mészáros előszeretettel ábrázolt nőket, ülő, kuporgó, homokban heverő, didergő és más pózokban. Figurálisnak nevezhető alkotásában az egyszerűség jegyében, csupán néhány lényeges vonással jeleníti meg az alakot.

IRODALOM:

Mészáros Dezső

Kiállítás, Budapest, 1970

Mészáros Dezső

Kiállítás, Tatabánya, 1989

MATZON FRIGYES

Irsa, 1909. február 9.–Budapest, 1986. április 16.

1930–'36 között a főiskolán Sidló Ferenc volt a mestere, akinek utóbb tanársegéde lett. 1937-től két alkalommal hosszabb időt töltött Rómában, mialatt három kiállítása is volt. Jelentős elismerésnek számít 1938-ban a MKF kitüntető érme, Budapest Székesfőváros Nagydíja, és az 1940-ben kiérdemelt díj a Színei Társaságtól. Hadifogságból való visszatérése után hat éven át műszaki rajzolóként volt kénytelen kenyeret keresni, majd huszonegy éven át tanított a Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban, továbbá vendégelőadóként az ELTE Művészettörténeti Tanszékén.

„Szobrászatára a formák, élek kubisztikus kezelése, a kőből fakadó monumentalitás felhasználása jellemző, de elvont figurativitása nem szakítja meg a rokonságot a klasszikus ábrázolásmóddal” – írja Hernádi Miklós.

Öt köztéri alkotása ismeretes. Foglalkozott síremlékekkel is. Az ő alkotása a Farkasréti temető kolumbáriuma, mely a Magyar Tudományos Akadémia dízsírhelye. Halála előtt egyben tartott életművét Várpalota városának adományozta, ahol 1986 óta a mintegy százharminc alkotást állandó kiállításon mutatják be.

MÁRTÍR

1959–'62 * gipsz, felület kezelt, festett * 39,5x13,5x16,5 cm
Jelezve: alulról Matzon Frigyes Mártír MF

A mű a mester fiától, Matzon Ákos festőművész-től származik. A mártír-motívum több Matzon-műnél fellelhető. Az ülő, fekvő helyzetben lévő figurák a Losonci Miklós által jegyzett, a várpalotai múzeum avatása alkalmából megjelentett füzetben közölt harmincegy reprodukció közül 11-en fedezhetők fel. Természetesen sokkal nagyobb kifejezőerőt sugároznak a különböző márványokból kifaragott kompozíciók. A Mártírhoz leghasonlatosabb a „Bukott angyal” figurája. Pogány Gábor születésnapjára méltatásában Matzon sajátos, szigorú „kőszobor-anatómiájáról” beszél, amikor „a hasábszerűen megfogalmazott törzs vagy kar csavarvonalúvá válik, körök ellipszisekké, gömbök ellipszoidokká húzódnak, kúpok, gúlák meggörbülnek. Hasáb sosem torzul gúlává, gömb kúppá.” Más, találé megfogalmazás szerint a Möbius-motívum humanizálása valósul meg műveiben.

IRODALOM:

Kopp Jenő: Matzon Frigyes

Művészet, III. (1962), 33–35.

Pogány Gábor: Matzon Frigyes hatvanéves

Művészet, X. (1969), 32–33.

Losonci Miklós: Matzon Frigyes szobrászi életműve
Várpalota, 1986

HERCZEG KLÁRA

Budapest, 1906. október 13.–Budapest, 1997. augusztus 6.

Miközben 1924 és '28 között a főiskolán Kisfaludi tanítványa, már húszévesen II. díjat nyer a George O'Brien-portrépályázaton. 1929-től '30-ig Berlinben él, s leánykori nevét használva, Claire Weissként szignálta az általa készített Rosenthal-figurákat. Négy éven át Párizsban dolgozott, majd 1933-tól Budapesten élt. Első egyéni kiállítására csak 1969-ben került sor a Múcsarnokban.

A matuzsálemi kort megért művész második világháború előtti munkásságából szinte semmi nem maradt meg. Szocreál korszaka után, a hatvanas évek közepétől valamennyi művészeti ág reprezentánsairól készített portrékat, és bibliai témák foglalkoztatták. A Százados úti művésztelepen élt, s halála után hagyatéka a Petőfi Irodalmi Múzeumba került.

Első köztéri szobrát 1951-ben állították fel, melyet még majd' harminc követett.

Igen gazdag érem- és plakettmunkássága.

Megélhette, hogy kilencvenéves korában a Károlyi-palotában gyűjteményes kiállítása legyen, melynek katalógusában irodalmi életünk kiválóságai, Juhász Ferenc és Hubay Miklós írtak költőien szép méltatásokat.

KÖNYÖKLŐ NŐ

1960-as évek • terrakotta • 23 cm
Jelezve: hátul, alul: HERCZEG KLÁRA

A mű datálása Ladányi Józseftől, a Herczeganyaggal foglalkozó PIM-munkatárstól származik. Nem könnyű a meghatározás, mert évtizedeken át nagyjából hasonló módon dolgozott. A múzeumban ez a figura nincsen meg, de néhány hasonló könyöklő, ülő női bronzfigura található, méretük is nagyjából azonos.

A KMML-ben a szellemes, élükre állított kockákon álló hegedülő alakkal megvalósított „Karinthy Frigyes: Cirkusz” kispasztikájával szerepel.

IRODALOM:

Herczeg Klára

A művész kiadása, é.n.

Herczeg Klára

Kiállítási katalógus, 1996.

FAJÓ JÁNOS

Orosháza, 1937. február 9.

1956–'61 között az Iparművészeti Főiskola díszítőfestő szakán tanult. A főiskolán tanárai Miháltz Pál, Z. Gács György és Szentiványi Lajos voltak. Közvetlen mesterének Kassákot tekinti. A geometrikus-konstruktív festészet jelentős hazai képviselője lett, miután ennek a nehezen tűrt irányvonalnak a művelését a '60-as, '70-es években nyugat-európai tartózkodásai során valósította meg.

Ahogy Sárvári Edit a KMML-ben meghatározta, „szobrai valójában a kétdimenziós felületen kidolgozott elvek térbeli megvalósulásai”. 1976-ban a győri fémszobrász alkotótelep tagja. Itt állították fel a stadionban, 1977-ben Térplasztika c. alkotását. Számos köztéri műve közül említésre érdemes a Bácsborsodon álló Moholy-Nagy-emlékmű. Egyéni kiállításai egy részében kizárólag szobrokat mutatott be.

FESZÍTETT GÖRBE

1965 • alumínium • 47x12 cm

Korai alkotásról van szó, amikor a geometrikus-konstruktív képi kifejezési törekvések mellett a harmincéves művész kiállításán öt alumínium-szoborban is megfogalmazta gondolatait. E mű a nemrég összeállított katalógusban az „életmű szám 78”-as meghatározást viseli. Fajó a későbbiekben jobb anyagokkal és szebben, kidolgozottabban sokszor visszatért ezekhez a szobrászati motívumokhoz.

KIÁLLÍTVA:

Fényes Adolf-terem, Budapest, 1968

A katalógusban 42. sz. alatt reprodukálva

FEKETE TAMÁS

Budapest, 1931. július 23.

Szerszámkészítőként dolgozott, miközben művészetet kezdett tanulni. Ferenczy Bénit tekinti mesterének. 1964-től jelentkezett egyéni és csoportkiállításokon. Eleinte fa-, kőszobrokat és rézdomborításokat készített. Egyéni stílust alakított ki emlékeket felidéző pop-artos kisplasztikáival, melyeken „... megjelennek azok a tárgyakat plasztikává nemesítő munkák, amelyekben közismert, vagy kevésbé ismert eszközök, tárgyak szoborrá válnak” – írja Bereczky Loránd a művészről néhány éve kiadott albumkatalógusban. Ugyanakkor készített klasszikus portrékat, köztérre is (Máriássy Félix, Várkonyi Zoltán, Jób Dániel, Báthory Gábor stb.).

A szobrászat technikájáról írt könyvére dívdíjat kapott.

Elkészítette időrendben Devecseri Gábor, Karády Katalin és Vas István síremlékét.

2002-ben megkapta a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje kitüntetését.

KÖRÚTI FA

1974 • bronz, réz • 31 cm

Jelezve: FT mesterjeggyel, 10/10.

A mű reprodukciója a katalógusban 16. szám alatt látható. Fekete Tamás tehát egy jóval korábbi művének másolatait készítette el a kör számára tíz példányban. Egy nyolcvanöt cm magas változat a Petőfi Irodalmi Múzeum tulajdona. A szobor utalás Kosztolányi Dezső költeményére is. Jeles darabja annak a sorozatnak, amelyben a szobrász hétköznapi tárgyakat emel művészi szintre.

KIÁLLÍTVA:

GRAFIKA '80-'81 kiállítás,

Bartók 32 Galéria, Budapest, 1982. január 7.–31.

IRODALOM:

Fekete Tamás: Szobrászat

Műhelytitkok. Corvina, Budapest, 1982

Fekete Tamás

Art Bokszt Bt., Budapest, é.n.

SZABÓ TAMÁS

Budapest, 1952. október 10.

Az Iparművészeti Főiskola üveg szakán 1979-ben diplomázott. Tevékenysége sokkal inkább szobrászati és festészeti jellegű. Eleinte főleg bronz kisplasztikákkal jelentkezett. Portréi erős gesztusokat mutatnak. Lekötözött, gúzsba fogott alakjai később festészetében is meghatározó elemek lettek. Első csoportos és egyéni kiállítása is 1979-ben volt Salgótarjánban.

Azóta is igen aktív kiállító művész, új munkáival szinte minden évben a nyilvánosság elé lép.

Budapesten először 1981-ben jelentkezett egyéni kiállítással, a Ferencvárosi pincetárlaton.

LÉPŐ ALAK

1980 • bronz • 15,5 cm

Jelezve: aljába karcolva: Szabó Tamás 1/10.

Wehner Tibor monográfus szerint a Szabó Tamásnál kezdetben oly gyakori lepelbe burkolt alakok a megkötözöttséget jelentik, és fontos jelentéshordozójuk a művésznek.

KIÁLLÍTVA:

GRAFIKA '80-'81 kiállítás

Bartók 32 Galéria, Budapest, 1982. január 7.–31.

BORBÁS TIBOR

Budapest, 1942. szeptember 29.–Mezőtúr, 1995. július 24.

A főiskolát Pátzay Pál és Szabó Iván vezetése mellett 1960 és 1965 között végezte el. Közvetlenül utána tanítani kezdett a Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban. A lexikon szerint csoportkiállításokon nem is vett részt, csak egyénieken. „Monumentális köztéri munkák mellett kisleptikákat és érmeket is készített. Műveit expresszív hangvételű figurativitás, részletgazdagság és nagyvonalú mintázás váltakozása jellemzi” – foglalja tömören össze Borbás tevékenységét Laczkó Ibolya.

KALAPOS NŐ

1981 • bronz • 10,5x18 cm
Jelezve: 81 BORBÁS

Nagyszerű érzés egy ilyen szép, diszkrét, kifejező kisleptikával együtt élni! Bátor teljesítmény a művésztől a festői megjelenítés.

KIÁLLÍTVA:

GRAFIKA '80-'81 kiállítás

Bartók 32 Galéria, Budapest, 1982. január 7.–31.

20. századi művészet dr. Gömör Béla gyűjteményéből

Kassák Múzeum, 1997. szept. 14.–nov. 2.

LÉDERER TAMÁS

Budapest, 1938. szeptember 28.

A főiskolát 1964–'68 között végezte Mikus Sándor irányítása mellett. Három egyéni kiállítása közül az első 1977-ben a Fényes Adolf-teremben nyílt meg. Az utóbbi évtizedben fafaragással is foglalkozik.

Köztéri alkotásai sorát templomi oltárok nyitják. A lakóhelyén, Pilisborosjenőn 1969-ben felállított „népi oltárt” szemben miséző papok jellemzik. Kiemelhető első és második világháborús emlékműve Zalaszentgróton, melyeket 1992-ben állítottak fel.

A virtualnet ajánlatán tizenegy, reprodukción látható szobra vár vásárlóra.

LÁNY A MÚLTBÓL

1982 • sziklára helyezett bronz • 14 cm

1997-ben Szentendrén a Domb Alkotóközösség (melynek két évig tagja) tizenkét művésze állított ki, ahol Léderertől egy ugyanilyen típusú mű szerepelt, igaz, két alakkal.

KIÁLLÍTVA:

GRAFIKA '80–'81 kiállítás

Bartók 32 Galéria, Budapest, 1982. január 7.–31.

FEKETE TAMÁS

Budapest, 1931. július 23.

A tárgyak szoborrá nemesedésének ritka szellemes példája az alkotás, melyet kollégájával, barátjával, Gáti Gáborral 1978-ban közösen hoztak létre. A mű „Érem Fekete Tamásnak” címmel szerepelt a 6. Országos Kisplasztikai Biennálén. A kisplasztikára még egy minisatut is ráapplikáltak.

A Magyar Reumatológusok Egyesülete megbízására megalkotott Belák Sándor-émlékérme invenciózus alkotás. Az érme közepén lévő ovális lyukban két csontvégződés fordul egymás felé, kisplasztikai jelleget kölcsönözve az orvosi jutaloméremnek.

1994-től – amellet, hogy addigi stílusában is tovább alkotott – Fekete Tamás egészen különleges sorozatba kezdett. Hódolat Brunelleschinek címmel, a firenzei polihisztor (építész, szobrász, ötvös, festő) építészeti szerszámain, gépeit jeleníti meg kisplasztikákban. Bátran állítható, hogy ezekhez a páratlan művekhez Fekete iparos munkavégzési tapasztalatai nagy segítséget adhattak.

SZOBOR ÁLLVÁNYON

1981 • bronz, műgyanta • 25,5 cm

Pontosan megfogalmazott leíró jellegű alkotás, s mégis poétikus. A mester szerint játék, amelyben a szobor szobra szituációt jelenítette meg.

IRODALOM:

Gömör Béla: Fekete Tamás szobrászművész
köszöntése (70. születésnapja alkalmából)
REUMA-INFO 2001./2./47.

RHÉDEY ANDRE

Keveset tudunk róla. Egyetlen fellelhető írásbeli nyom, hogy 1976-ban készült, 31 cm-es, Büszkeség című bronzszobrával 1982-ben szerepelt a Műcsarnokban, a külföldön élő magyar származású művészek kiállításán.

Az alábbi adatokat a katalógusból idézzük: „Hajdúszoboszlón született. Tanulmányok: budapesti Iparművészeti Főiskola, Képzőművészeti Főiskola. 1968 óta él külföldön. Szobrászattal foglalkozik. Jelentősebb egyéni kiállításai: Budapest (Stúdió Galéria, 1963, 1964), New York (Continental Gallery, 1965), Latina (Galleria la Prima, Olaszország, 1969), Istambul (Pasaj Galerisi, 1976), Hawai (The Gallery Honolulu, 1977) és Pasadenában több galériában.”

Életkorára utal, hogy a katalógus rövid leírásában az is szerepel, hogy több csoportos kiállításban szerepelt 1936–’40 között Budapesten. Több műve szerepel európai és amerikai múzeumokban. Akkori címe: Pasadena, California (USA).

A múlt homályába vész, hogy Paunz Imre milyen úton létesített kapcsolatot a művésszel, s hogy azóta él-e, hal-e, mit tevékenykedik, hiszen a világhálón sem lehet nyomára bukkanni.

KRONOSZ

1982 • bronz, fatalapzaton • 35 cm

A szobrászok gyakran nyúlnak ókori mitológiai témákhoz. A kisplasztika erőt, hatalmat sugároz, amit Kronosz, a tizenkét titán közül a legfiatalabb el is nyert, amidőn sarlóval vágta le atyja nemzőszervét, és titán-testvéreivel átvette a hatalmat. De sorsát ő sem kerülhette el. Fia, Zeusz elkeseredett harcban legyőzte, és testvéreivel megalapította a harmadik istenuralom-korszakot.

KIÁLLÍTVA:

GRAFIKA, KISPLASZTIKA 1982–1983 kiállítás

Bartók 32 Galéria, Budapest,

1984. január 27.–február 19.

Grafika, kisplasztika 1982–1983 kiállítás

Tatabánya, Népház Galéria

1984. június 7.–július 28.

IRODALOM:

Hommage á la Terre Natale. Tisztelet a szülőföldnek

Külföldön élő magyar származású művészek II. kiállítása

Műcsarnok, 1982. december 17.–1983. január 30.

SAMU GÉZA

Kocsola, 1947. dec. 2.–Békésszentandrás, 1990. okt. 6.

Autodidakta. Számos díjat nyert. „A népi tárgykultúra pusztulófélben lévő rekvizitumait, a paraszti lét mindennapi használati eszközeit, tárgyait idézte meg, fogalmazta meg újra szobraiban” – írja a KMML-ben Kozák Csaba, aki a művész halála után kötetet is szerkesztett róla. Installációkban összegezte munkáit. Legjelentősebb kiállításának egy ilyen kísérlete számít a Műcsarnokban, 1983-ban. Szerepelt Velencében, a Biennálén is. Életfái a huszadik század formanyelvén szólaltatják meg a mitikus világ üzenetét.

Az immáron lezárt életműben tizenkét köztéri alkotást találunk, s ezekben is érvényesül a művész fő törekvése: Csak néhány cím példaképpen: Halottvivők, Népballada, Tokaji oszlop, Nap-szekér, Mitoszlop stb.

MÚLT, JELEN, JÖVŐ

1982 • bronz • 3 alakos
a legmagasabb 29,3 cm • fatalapzaton

E kislepítés is Samu gondolatvilágát közvetíti. Múlt, jelen, jövő, holtak, élők, istenek egyaránt elhelyezhetők a rendszerben, melyet a honfoglalás óta a nemzeti tudatban, vagy tudatalattiban rejlő sorsunkban sejt.

KIÁLLÍTVA:

GRAFIKA, KISPLASZTIKA 1982–1983 kiállítás

Bartók 32 Galéria, Budapest,

1984. január 27.–február 19.

Grafika, kislepítés 1982–1983 kiállítás

Tatabánya, Népház Galéria

1984. június 7.–július 28.

LÓRÁNT ZSUZSA

Budapest, 1946. március 10.

A Képzőművészeti Főiskolán mestere 1967–71 között Somogyi József. 1976-tól kiállító művész, már több mint harminc megmérettetésen van túl. Igen sok külföldi városban állított ki. Stílusos, hogy az egykoron Stróbl Alajos által alapított környezetben, az Epreskertben lakik. Épületdíszítési és beltéri munkák mellett sok kispasztikát készít. „Esetlen, tétova, csúfságaik által megszépülő alakokat készít” – írja róla a lexikon. Köztéren bronzai mellett több festett faszobra látható. Tapolca-Diszelben felállított Nepomuki Szt. Jánosát 1994-ben ellopták, s 1997-ben új szobrot állítottak fel helyette.

Az utolsó évtizedben Proust, Foucault és mások műveinek fordításával, és saját írásaival hívta fel magára a figyelmet.

TALÁLKOZÁS

1982 • bronz • 16 cm

Sok más művéhez hasonlóan ez a kispasztikája is – már címével is – az idő múlására utal. Lóránt Zsuzsa sajátos nőiességgel, szisztematikusan építette ki nem politizáló, embert analizáló művészi módszerét. A motívum már reprodukálva is látható volt a Ferencvárosi pincetárlat 1976. május 14.–27. c. kiállítása alkalmából.

KIÁLLÍTVA:

GRAFIKA, KISPLASZTIKA 1982–1983 kiállítás

Bartók 32 Galéria, Budapest,

1984. január 27.–február 19.

Kiállítva és reprodukálva

Grafika, kispasztika 1982–1983 kiállítás

Tatabánya, Népház Galéria

Az 1984. június 7.–július 28-i kiállítás meghívóján

BALÁS ESZTER

Budapest, 1947. április 9.

A Képzőművészeti Főiskolán 1967–'72 között mestere Somogyi József. Már utolsó évesként felállították egy vörösréz domborművét. Római ösztöndíjas is volt. 1998-ban hathetes vietnami szoborszimpoziumon járt. Kisplasztikák és érmek mellett monumentális műveket is létrehozott (például a majd' kétméteres Kossuth Zsuzsa-szobor a sárbogárdi rendelőintézetben).

A Százados úti művésztelepen lakik és dolgozik.
A Magyar Szobrász Társaság alelnöke.

TAKARÓ ALATT

1982 • bronz, faalapzaton • 10x20 cm

A művésznak egyik kedvenc alkotása lehet ez a kisplasztika, mert a Százados úti művésztelep honlapján, az öt és műtermét bemutató részben, a nyolc képet felvonultató galériában is szerepel e mű, igaz, 1993-as datálással.

KIÁLLÍTVA:

GRAFIKA, KISPLASZTIKA 1982–1983 kiállítás

Bartók 32 Galéria, Budapest,

1984. január 27.–február 19.

Grafika, kisplasztika 1982–1983 kiállítás

Tatabánya, Népház Galéria

1984. június 7.–július 28.

ENGLERT JUDIT

Budapest, 1949. november 29.

1964 és 1968 között a Képzőművészeti Gimnáziumban Borbás Tibor tanítványa. A főiskolán 1968 és 1972 között mesterei Mikus Sándor, Konyorcsik János. A végzése utáni évtizedben, míg Magyarországon tartózkodott, szerepelt csoportkiállításokon, és kétszer egyénin. Őt köztéri munkája, köztük a tiszaujvárosi Táncoló pár őrzi itthoni tevékenysége emlékét.

1983-ban ausztrál festőművész férjével, Garry Sheadel Sydney-be települt. Ott is rendszeresen szerepel kiállításokon, s köztéri alkotásai is vannak.

TÁVOLBAN...

1982 • bronz • 19,5 cm • faalapzatba erősítve
Jelezve: hátul a faalapzaton bevéssett EJ monogram, alul: 7.

A bátor és egyedi kisplasztika beállítása Varga Imre Radnóti-szobrára emlékeztet. Az egyetlen művész a hét közül, akinél a KMML-ben szerepel a Bartók 32 Galériában való részt vétele.

KIÁLLÍTVA:

GRAFIKA, KISPLASZTIKA 1982–1983 kiállítás

Bartók 32 Galéria, Budapest,

1984. január 27.–február 19.

Grafika, kisplasztika 1982–1983 kiállítás

Tatabánya, Népház Galéria

1984. június 7.–július 28.

NEMES ATTILA

Szombathely, 1943. február 19.

A Testnevelési Főiskolát végezte el! A sportot tekintve eleinte súlyemeléssel foglalkozott, négy alkalommal volt Vas megye bajnoka. 1980-tól rendszeresen fut hosszabb távokat. A maratoni távot először 1986-ban teljesítette három órán belül. Utóbb áttért a szuper- és ultramaratonra. A Sparathlont (246 km Athén és Spárta között) már hétszer teljesítette, utoljára 2002-ben. 1989 óta valamennyi négyszáz méter feletti táv hazai veterán bajnoka. A Fa Nándor elnökölte Megszállottak Klubjának tagja a negyven közül.

Autodidakta művész, első egyéni kiállítása 1970-ben volt. Alkotásait főleg fából, mészkből, gránitból faragja. Három köztéri műve ismeretes.

„Archaikus, a kő anyagszerűségét hangsúlyozó, elvont munkái zárt és nyitott kompozíciók, amelyekben a tér és a tömeg jelentéshordozó plasztikai elem gyanánt van jelen” – írja Szolláth György és Wehner Tibor a KMML-ben.

A FÁVÁ VÁLTOZOTT NIMFA

1982 • bronz, mészkből talapzaton • 27 cm

Egyszerű, non-figuráció felé hajló szobor, bár címét tekintve az alkotó elvont értelmet is óhajtott kifejezni.

KIÁLLÍTVA:

GRAFIKA, KISPLASZTIKA 1982–1983 kiállítás

Bartók 32 Galéria, Budapest,

1984. január 27.–február 19.

Grafika, kisplasztika 1982–1983 kiállítás

Tatabánya, Népház Galéria

1984. június 7.–július 28.

IRODALOM:

Megszállottak Klubja

Budapest, 1998

KÖRÖSÉNYI TAMÁS

Budapest, 1953. február 18.

A főiskolára huszonnyolc éves korában jutott be, s 1971–'76 között végezte el, Szabó Iván irányítása mellett. 1982/'83-ban egy éven át Bécsben, a Képzőművészeti Akadémián tanult. 1990-től a MKF tanára, 1999-től tanszékvezető. 1975-től igen sok egyéni és csoportkiállításon szerepelt. Két budapesti köztéri műve mellett jelentős a Szombathelyen található „Szombathelyi polgárok”.

„Már a 70-es évek közepén készült munkáira is a szobrászat végső határainak a keresése jellemző” – írja a KMML. Éremsorozatait a konceptualitás jellemzi. Hosszabb ideje speciális alkotásokat hoz létre. A hegesztett vasvázra felhordott papírmasszából létrehozott organikus alkotásait eleinte Tájhangok, majd Illeszkedések címmel illette. A művek egyaránt jelzik a mozgást és a formák örökös harcát.

ALBERTO GIACOMETTI PÁRIZSI MŰHELYÉBEN II.

1983 • bronz • 24,5 cm

Jelezve: hátul: Körösényi 83 5/10

1982-ben kezdte el Giacometti-sorozatát. A lepelbe burkolt alakok távolodást jeleznek az ismert figurális ábrázolástól. A sorozatból kiállítást is rendeztek 1985-ben Budapesten, a Francia Intézetben, „Szobrok Giacometti párizsi műterméből” címmel.

KIÁLLÍTVA:

GRAFIKA, KISPLASZTIKA 1982–1983 kiállítás

Bartók 32 Galéria, Budapest,

1984. január 27.–február 19.

Grafika, kisplasztika 1982–1983 kiállítás

Tatabánya, Népház Galéria

1984. június 7.–július 28. A meghívón reprodukálva.

KASS JÁNOS

Szeged, 1927. december 26.

1946 és '51 között folytatott tanulmányokat a Képzőművészeti Főiskola grafika szakán. Kiterjedt és elismert könyvillusztrátori és tervezői munkásságát a Lipcsében, 1960/'61-ben végzett speciális könyvművészeti képzésével alapozta meg. Nyolc éven át az Új Írás művészeti szerkesztője. 1973 óta tervez postabélyegeket, külföldi államok számára is. Kitüntetések és díjak sokaságának birtokosa. Kossuth-díjat 1999-ben kapott. Ugyanebben az évben, Frankfurtban „A legszebb könyv” díját nyerte el a vásáron. Sokoldalúságát illusztrálja, hogy 1980-ban John Halassal együtt készíti el a világ első komputer-animációs filmjét. Művészetét, munkásságát jól összegzik grafikai album-mappái és az összefoglaló munkák. Kevés művész mondhatja el magáról, hogy életében saját galériája nyílt. Szegeden, a Vár utcában 1985 óta működik a nevét viselő kiállítóhelyiség. Jelentős irodalmi munkássága is. Szubjektív választás alapján álljon itt egy megfontolandó mondata: „A művészet tehát nemcsak a lélek nélkülözhetetlen tápláléka, remény és üzenet, de a mohó gazdagodás, spekuláció, harácsolás fontos területe és eszköze is!”

FEJ

1985 • porcelán • 33 cm
A művész tulajdona

Az 1970-es évek elejétől grafikai munkássága mellett a szobrászat felé is fordult. 1971-ben és 1973-ban jelentkezett először a Fejek című kiállításokkal, plexiből és polisztirolból kiöntött fejek sorozataival. „A depressziós mámor. A mániás világteremtő! A fej-kitaláló” – írja Juhász Ferenc. Kass János maga mondja: „Mert a betű mint absztrakt kép maga a hitelesség; benne van az aranymetszés, a gutenbergi tradíció, de benne van létünk veszélyeztetettsége is.” „Ezt a veszélyeztetettséget Kass legjobban talán a hófehér műanyagból préselt egyenfejeivel érzékeltette. Az arctalan plasztik bábuknak azonban uniformizált, globalizálódó szép új világunk ellenére mégiscsak személyiségük van” – írja találóan Olasz Sándor a Forrásban, 2004 májusában.

Kass mester terve és mintázása Rosenthal-porcelánban valósult meg. E példány, a százas sorozatból a művész példánya. Goethe aforizmaínak sorait a művész írta rá a fejre.

IRODALOM:

Kass János: *Ötven év képen és írásban*
Megyei Jogú Város Közgyűlése, Szeged, 1997.
Gál József: *Bibliográfiai tételek Kass János életművéhez*
Mozaik Kiadó, Szeged, 2002

ÁRVAI FERENC

Kalocsa, 1935. február 20.–Dorog, 2004. október 17.

A főiskolán 1956-61 között Beck András, Kisfaludi Strobl Zsigmond és Pátzay Pál voltak a mesterei. Egyéni kiállítása 1964-ben, Rómában volt, majd többször Dorogon, ahol él. Köztéri művei közül több is található itt: Prométheusz, Bányász emlékmű, Kálvária.

1997-ben, a kitelepítések 50. évfordulóján Dorog város önkormányzata a Templom téren emlékművet avatott a Megbékélés Napján. Ennek alkotója is Árvai Ferenc szobrászművész. Szövege: „Ide-oda vándorlunk és nincs sehol hazánk már - 1947-1997” a kitelepítettek vagonjainak feliratát, továbbá a kitelepítés és az emlékműállítás évét idézi. (Építész: Puchner Ferenc.)

Budapesten, a Széna téren, a Mammut II. bevásárlóközpont építése alkalmából nagy vitákat váltott ki, az 1956-os forradalmunkra emlékező kopjafák eltávolítása. Az építkezés befejezése óta Árvai monumentális fémszobra hirdeti 56 emlékét.

KEZEK

1987 • bronz • 7,5x17,5 cm

két világosszürke márványtalapzaton

Jelezve: jobb csuklónál: ÁF, a márványba illesztett bronz-táblácskán: MRE Vándorgyűlés Esztergom Dorog 1987

A szobor dr. Pák Gábor főorvos mint helyi szervező ötletéből valósult meg, hogy a Magyar Reumatológusok Egyesülete minden évben sorra kerülő vándorgyűlésének 1987. évi esztergomi rendezvényén sokak kezébe kerülhessen örök emlékként. A kéz nyilvánvalóan utal a mozgásszervekre, az ízületekre is, de jelképesen az összetartozásra is céloz.

KOCZOGH ANDRÁS

Nagykőrös, 1942. szeptember 14.

1968-ban biológia–földrajz szakon szerzett diplomát. A művészettörténész apa hatásának is köszönhető, hogy hamar a művészetek felé fordult, s Szervátiusz Jenő hatására tanult meg faragni. 1967-től állít ki. Legkedveltebb anyaga a fa, de terrakotta- és bronzmunkái is ismertek. Kiemelten foglalkoztatják a történelmi témák. Ő tervezte a Rákoskeresztúri temető 301-es parcellájának kopjafáit. Számos síremléke közül említésre érdemes a Farkasréti temetőben Cserés Miklósé, illetve édesapja, Koczogh Ákos emlékműve.

KONTYOS ASSZONY

1993 • fa • 55,5 cm

A figura aljába rovásfárrásszerűen bevésve: KA 93

Faszobrai kapcsán termékeny kapcsolata alakult ki a székesfehérvári Szent István Művelődési Házzal, ahol számos műve látható. Már tíz éve faragott, amikor Illyés Gyula azt mondta neki: „Látszik, hogy a Jenőtől tanultál, de ez már Koczogh”.

2005 nyarán Zalaegerszegen, a Goldmark Károly Művelődési Központban állították ki nagyméretű faszobrai és térplasztikáit.

KŐ PÁL

Perespusztá, 1941. június 2.

A főiskolán 1963–'68 között tanult, mestere Somogyi József volt. 1991-től a MKF egyetemi tanára. „1968-ban mives kispasztikákkal indul szobrászatának az a gazdag vonulata, amelynek főbb jellemzője egyfajta ízes, érzékeny, néha groteszkbe hajló, kézműves szürrealizmus” – írja a KMML. Egyéni kiállításainak sora 1968-ban kezdődött. A lexikon ötvennél több köztéri művét sorolja fel. Három munkája (Szt. Adalbert, Szt. Gellért és Boldog Özséb) Rómában található. Kimagasló alkotásai a Mohácsi Történelmi Emlékhely szobrai.

TITKÁRNŐ

1989 • bronz • 29 cm • fekete márványtalapzaton

Az érdekes és játékos kedvű alkotáson, a kor divatjának megfelelő kerek napszemüvegben, forró nadrágban jegyzetel a titkárnő, hosszú haja egyik oldalra fésülve.

BORBÁS TIBOR

Budapest, 1942. szeptember 29.–Mezőtúr, 1995. július 24.

Ereje teljében, autóbaleset következtében halálozott el. Emléktábláját a Himfy utca 3. szám alatti volt lakóházának falán 1999-ben avatták fel. Számos róla szóló emlékezés közül meghatóan kedves a barát és pályatárs Kő Pál „Borbás Tibor kő- és bronzműves mester emlékezete” c. írása a Magyar Naplóban, melyben állítja: „53 évet élt, de szinte megállás nélkül alkotott”.

A számára megadatott három évtizedes alkotói működés alatt mintegy ötven köztéri munkáját állították fel. Ezek közül sok jeles magyar személyiségnek állít emléket (például Petőfi Sándor, Krúdy Gyula, Babits Mihály, Puskás Tivadar, Radnóti Miklós). Nagy erejű, sokalakos kőkompozíció áll tőle Ibrányban, az 1919-es első földosztás helyszínén, Földosztók címmel.

A JÓ PÁSZTOR

1992 • bronz, zöldes márványtalapzaton • 29,2 cm
Jelezve: a márványon bronz táblácska: BORBÁS,
a szobron bevésve: 10/7

A kifejező alkotás motívuma visszatérő Borbásnál. Pécsen a Janus Pannonius Múzeumban őrzik Ember báránnal című művét.

SZABÓ TAMÁS

Budapest, 1952. október 10.

Budapesten, a Dob utcában található egy nem mindennapi, invenciózus szoborkompozíció Szabó Tamástól. 1944–'45-ben Carl Lutz svájci alkonzul igen sok (egyes meghatározások szerint mintegy hatvanezer) üldözött zsidó életét mentette meg bátor és céltudatos életmentő munkájával. Az 1991-ben felavatott mű teljesen új szemléletű emlékállításról tesz tanúbizonyságot. Az utcavonaltól hátrább húzódó kis területen a kétalakos kompozíció öt és fél méter magasra ível. Egy évvel korábban is maradandót alkotott, Salgótarjánban avatták fel a tragikus helyi eseményekre emlékeztető '56-os-emlékművét.

Wehner Tibor reneszánsz alkatnak nevezi Szabó Tamást nemcsak többirányú, magas szintű mesterségbeli felkészültsége, hanem emberközpontúsága miatt is.

TUDÓS

1993 • patinázott bronz, gránitalapzaton • 18,5 cm
Jelezve: a gránitba karcolva: Szabó Tamás 8/10

Ez az alkotás is egy sorozat tagja. A művész a nyolcvanas évek második felében kezdte sorozatát ismeretlenek portréival. Típusokat mintázott, úgymint fiatal fiúkat, bekötözött fejű férfiakat, és tudósokat. De voltak ismert modelljei is, mint pl. Van Gogh. Köztérre került Szemere Bertalan-, Vaszary János-, majd Szentendrén Barcsay Jenő-szobra.

IRODALOM:

Wehner Tibor: Szabó Tamás
Budapest, 1999

CSÍKSZENTMIHÁLYI RÓBERT

Budapest, 1940. január 5.

A Képzőművészeti Gimnázium után két évig díszítőszobrászként dolgozik. A főiskolát 1965-ben végezte el, ahol mesterei Pátzay Pál és Szabó Iván voltak. 1964 óta Szentendrén él. Legkorábban fa- és kőszobrokat készített, klasszikus elvek szerint. A későbbiekben felerősödött organikus szemlélete. A kilencvenes évektől létrehozott különös állat-ember figurái ironikusan jelenítik meg az emberi tulajdonságokat.

Kötetünk alkotói közül a leghamarabb érdemelt ki díjat a Kisplasztikai Biennálén: 1971-ben, a harmadik pécsi seregszemlén III. díjat nyert. Érdekes, hogy az 1975-ös budapesti III. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálén kiállított öt művéből a két érmen kívül fa felhasználásával, vegyes technikával készült művekkel szerepelt.

Kitűnő éremművész, történelmi korokon átívelő munkáinak mindenhol a nyomára bukkanhatunk.

GÉPEMBER

1982 • bronz • 34,7 cm • márványalapon
Jelezve: Cs R 7/10

Csíkszentmihályit mindig érdekelte a szerkezetek szobrászati megjelenítésének problematikája. Természetesen ez nem csupán mechanikai kérdés, hanem a civilizáció ártalmait elszenvető emberért való aggódás is.

Hasonló címmel bronzszobrárt állították fel közterén 1996-ban, a hollandiai Valkenswaard-ban.

IRODALOM:

Petényi Katalin: Csíkszentmihályi Róbert

Mai magyar művészet sorozat

Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest, 1979

TORNAY ENDRE ANDRÁS

Zetelaka, Románia, 1949. július 21.

A székelyföldi születésű szobrász 1968 és 1972 között, Kolozsvárott végezte főiskolai tanulmányait. 1976-tól él Magyarországon. Azóta a díjak sokaságát nyerte. Nagy sikerként könyvelheti el, hogy miután 1983-ban a Kisplasztikai Biennálén III. díjat kapott, a rákövetkező 1985-ös 9. sereg-szemlén I. díjat nyer.

Öt egyéni kiállítása volt Romániában, majd 1978-tól sok bemutatója Magyarországon.

„Tornay kötődik a fához. Az architektonikus szellemű, népi faművességet idéző, egyéni módon értelmezett hagyomány meghatározó szobrászatában. Falemezeket színezt meg és illeszt össze lapos talapzatra állítva, így szikár, függőleges formahangsúlyok, légies töltekezési hely, nyersség és rusztikum jellemzi mesészerű világát.” – írja róla Simonffy Szilvia. Lépőmérő című szobrán különös hangsúllyal jelentkeznek a faépítészet sajátos csapolási, illesztési és rögzítési eljárásai.

A Szombathelyen felállított Szent István-émlékművén már elveszettnek hitt királyszobrot támasztott fel. Hévízen áll Forradalom és szabadságharc c. emlékműve, ahol a vörös márványalapon megjelenő két relief 1848-at és 1956-ot idézi.

VACSORACSILLAG

1993 • bronz • 33,5 cm • fatalapzaton
Jelezve: 9/10, monogramos mesterjegy, 93

Abba a sorozatba illeszkedik e mű, amelyben az alkotások tömörszerűen, tömör egyszerűséggel jelenítik meg a leegyszerűsített emberi alakot.

KŐ PÁL

Perespusztá, 1941. június 2.

A mára országosan elismert mester életútja nem volt töretlen. Maczky Leventeként született, de 1956 után hat év börtönbüntetésre ítélt apja miatt állandó zaklatások érték, s ezért 1961-es érettségije után belügyminiszteri engedéllyel nevet változtatott.

Az 5. Kisplasztikai Biennálén, 1976-ban II. díjat kapott. 1990-ig is részesült kitüntetésekben, de azóta megbecsülése fokozódott, nagy megrendelések szaporodtak. Jelenleg kétlaki életet él, Budapesten, illetve szülővárosában, Hevesen is él, dolgozik. (Perespusztá Heves mellett található.) 2005. május 1-jén nyílt meg Hevesen az állandó kiállítás Kő Pál műveiből.

TÁNCOSNŐ

1992 • bronz • 26,5 cm • vörös márványtalapzaton
Jelezve: a márványba alul karcolva: 10/1, kézirásos szignó

Van egy hasonló, de nagyobb, nagyszoknyás táncosnőt ábrázoló műve is, melynek homokkő példánya a művész tulajdonában, a carrarai márványból kifaragott pedig Egerben, magántulajdonban van. Ezzel a vaskosabb megformálással szemben a mi táncosnőnk a művész lányának, Kő Virágnak a mozdulatáról készült – mint arról Antall István monográfus tájékoztatót. „Vékony, izgalmas figura, erős lendülettel veti hátra magát, mellei megrebbennek, szoknyája alól elővillannak hosszú lábai” – írja Antall István elemzése. Létezik egy életnagyságú változat is, mely korábban egy budapesti étteremben állt.

BALÁS ESZTER

Budapest, 1947. április 9.

Ez év nyarán retrospektív kiállítása volt az Ernst Múzeumban, mely alkalomból elkészült életmű-katalógusa. Ennek kapcsán írták róla, hogy a figurativitástól sohasem szakadt el, alakjai azonban gyakran geometrikus elemekből is építkeznek. Ő maga pedig így nyilatkozott: „Nem szeretem az egyformaságot. Én a világot gazdagnak látom. Nézem az embert, akiről portrét csinálok, és a szemében tájat, viaduktot látok.”

LEÁNYKA

1993 • bronz • 35,5 cm

Jelezve: alul: 10/1

„Hasábszerű geometrikus testekkel összekomponált portréi az egyiptomi szobrászat merevségét idézik” – írja Török Ágnes a KMML-ben.

MÁTÉ ISTVÁN

Csongrád, 1952. augusztus 22.

A főiskolán 1971 és 1976 között mestere Pátzay Pál. Úgy tűnik, az, hogy alkotásaiban a reneszánsz hagyományokra támaszkodik, megalapozta olaszországi sikereit. Ravennában nyert biennále-fődíjat, Firenze város aranyérmét, és a köztársasági elnök érdmét.

Legjelentősebb köztéri munkássága. Különlegesség, hogy a bronzöntési munkálatokat saját maga végzi műhelyében. 1979-től több mint harminc munkáját avatták fel. Ezek közül több foglalkozik a világháborúk emlékével.

NŐ A VÍZPARTON

1993 • bronz • 23,5x28,5 cm

süttöi márványtalapzaton

Jelezve: ovális szignó a bronzban oldalt: Máté István
hátról belekarcolva: X/4.

A nagy méretű kispasztikán megjelenik a női akt és a természeti közeg is. Egészében harmóniát sugárzó alkotás.

MITSUI SEN IZUMI

Kawaguchi, 1939. április 22.

Szülőházájában, Japánban végezte faművészeti szak- és főiskolai tanulmányait. Harmincéves korától Olaszországban, Pietrasantában dolgozott, majd 1976-ban Magyarországon telepedett le, családot alapított, Veresegyházán él.

Alkotásainak szellemisége a Zen-buddhizmusból táplálkozik, de erősen hatott rá a modern európai szobrászat formakincse. Egyéni kiállításai már Japánban is voltak, majd szorgalmasan mutatott be Magyarországon is. Számos köztéri alkotása van, főleg lakóhelyén. A Pamut és Ivacs közötti területen szoborparkot hozott létre. Origami-foglalkozásokat is tartott, s A japán kert titkai címmel könyvet jelentetett meg.

FORMA

1993 • bronz • 7x12,5 cm

Jelezve: alul: Mitsui Sen 9

A kis nonfiguratív alkotás is azt bizonyítja, milyen bátran nyúl Mitsui a szabad formavariációkhoz. Nagyobb méretű szobrai is – melyekből egy sorozat látható ötszáz példányban kiadott könyvben – sallangmentes megformálások (pl. Álom, Torzó, Tűz, Virág stb.)

IRODALOM:

Mitsui Sen: 25 év Európában

A szerző kiadása, 1994

PALOTÁS JÓZSEF

Pécs, 1947. január 6.

Pécsre járt művészeti gimnáziumba, majd a Képzőművészeti Főiskolát 1967–'72 között végezte, ahol mestere Somogyi József volt. Több mint tíz díjjal tüntették ki tevékenységét. Megközelítőleg egyenlő arányban foglalkozik monumentális alkotásokkal, kislasztikával és érmekkel. Non-figuratív alkotásaiba szürrealista elemeket sző. Dunaújvárosban él. 1975-től több mint negyven köztéri művét állították fel.

CSÁBÍTÓ

1992 • bronz, szürke márványtalapzaton • 24 cm

Tipikus példája izgalmas alkotásainak. Igen találóak Wehner Tibor szavai, melyeket a Vigadó Galériában megrendezett Palotás-kiállításon mondott: „a Palotás-művek kulcsa, hogyan veszti el a harmonikusnak nevezett arányokat, a megszokottságok által szépnek minősített formákat a test, s hogyan válnak a valószerű dolgok látomásszerűvé, álomittassággá, hajszolettsággá? Vagy talán az az alapkérdés inkább, hogy az ember önön belső énjével szembesülve hogyan alakul át szörnnyé?”

KATONA ZSUZSA

Budapest, 1951. március 28.

A budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnáziumba járt. Az MKF-en 1969–'74 között tanult, mestere Somogyi József volt. A 6. Országos Kisplasztikai Biennále katalógusában olvasható, hogy Borsos Miklóst is mesterének tartja.

Derkovits-, majd római ösztöndíjas. A Százados úti művésztelep lakója.

1980-tól több egyéni kiállítással jelentkezett, nem egyszer külföldön. A KMML öt, vidéken található köztéri munkájáról tesz említést.

Időtleniséget sugárzó figuráit többféle anyagból állítja elő.

SZFINX ÉS ANGYAL

1993 • bronz, szürke márványtalapzaton • 23,6 cm

Jelezve: a bronzon: KZS, a márványba alulról
bekarcolva: KZS 10/2

A szfinx visszatérő fogalom a művésznél, hiszen 1988-as nagykőrösi műve a Mozaikos szfinx-kút címet viseli.

FARKAS ÁDÁM

Budapest, 1944. november 21.

A Képző- és Iparművészeti Gimnázium elvégzése után 1964 és 1968 között a főiskolán Mikus Sándor volt a mestere, majd Párizsban képezte magát tovább.

Kisgyermekkora óta Szentendrén él. A szentendrei Grafikai Műhely alapító elnöke. 1990 óta tanít az MKF-en, 2002 és 2005 között (már az egyetemnek) a rektora volt.

Azon kevesek közé tartozik, akik kétszer voltak díjazottak a kislemezbiennálék alkalmából. 1979-ben II. díjjal, 1983-ban I. díjjal tüntették ki.

Első köztéri műve 1975-ös. Hatalmas alkotása az 1991-ben felavatott Recski emlékmű.

„A nyolcvanas évek kezdetétől a kötött és szabad, a konstruált és a képződött, a mesterséges és természetesség jellegét, atmoszféráját hordozó formák feszültségére, ellentétére komponált műveket alkotott, amely tendencia a kilencvenes évek második feléig végigkíséri és egységessé teszi szobrászatát” – adja meg a helyénvaló jellemzést Wehner Tibor (virtuális szentendrei tárlat).

A FÉNY SZÜLETÉSE

1994 • bronz • 19 cm • vörös márványtalpazaton
Jelezve: a márványba karcolva: FT 94 2/10

Kedvelt, egyszerű, mégis erőteljesen kifejező megformálás a mestertől. A Tiszaújváros főterén 1996-ban felállított Életfa is ilyen egyszerű, erősebben csavarodott térplasztika.

IRODALOM:

P. Szabó Ernő: *Párbeszéd a kővel, párbeszéd a világgal*. Interjú Farkas Ádám szobrászművésszel. *Művészet*, 1997/5–6.

SZENTIRMAI ZOLTÁN

Budapest, 1941. december 4.

1963 és 1967 között a főiskolán tanult, mestere Somogyi József volt. Diplomázása óta folyamatosan részt vesz hazai kiállításokon. 1979-ben, a 6. Kisplasztikai Biennálén III. díjjal jutalmazták munkásságát, 1981-ben a Nemzetközi Kisplasztikai Biennále megosztott fődíját nyerte el.

Intellektuális szobrászalkat, aki virtuózan bánik bármelyik anyaggal. Meghökkenítő művei is vannak, például „A magyarországi gályarab-prédikátorok emlékezete”, vagy a „Tökös madár”.

Köztéri művei is megragadják az emberek figyelmét (Vitéz János kőpadon ülő bronzszobra Esztergomban).

1979-től Szentendrén él. A szobrászok közül elsőnek került sorra 2004-ben a Szentendrei művészportrék elnevezésű, Török Katalin által szervezett és irányított beszélgetés-kamarakiállítás sorozatban.

ODÜSSZEUSZ

1994 • bronz • 23,2 cm
Jelezve: hátul: 94 10/9

Lendületes alkotás, mely a múltat idézi, de modernségével a jelent is jól szolgálja. Az alkotás – más Odüsszeusz-megvalósításokkal egyetemben – látható a szentendrei art honlapon.

PALOTÁS JÓZSEF

Pécs, 1947. január 6.

A Dunaújvárosban élő művész Pécssett oktat. A város megbecsülését jelzi, hogy számos köztéri munkáját helyezték el lakhelyén. Ezek közül kiemelkedik a '48-as emlékmű. A városi önkormányzat értékelése szerint az 1990. október 6-án a pentelei dombon felavatott '48-as emlékmű – ez idáig legnagyobb szabású munkája – is az organikus szellemiség és geometrikus rend egyesítése.

TIZEK BARÁTI KÖRE

1995 • bronz, fehér márványalapon

Felirat: Szabó, Borbás, Kó, Katona,

Tornai, Máté, Szentirmai, Csíkszentmihályi,

Farkas, Balás, Mitsui, Palotás

Jelezve: a kör alakú részben mesterjegy

A művész kedves, baráti gesztusa, hogy a tizenkét művésztől rendelő gyűjtők mindegyikének ajánlódokozott egy ilyen emlékpéldányt.

NAGY BENEDEK

Illésháza, 1941. március 15.

A Képzőművészeti Főiskolára 1961–'63 között járt, mestere Szabó Iván volt. Móron él és dolgozik, s több mint harminc éve javarészt ott is állít ki. Ideális alkotói magányt biztosító műterme Csókakúton van. Jól ismert kisplasztikai és éremkészítő munkássága. Számos köztéri alkotása ismert, melyek közül a KMML felsorolása szerint nyolc Móron található, de több van a megyeszékhelyen és Székesfehérvárott is. Mór város honlapja felsorolja 2001-ig felállított harmincnégy köztéri művét. A Szekszárdon látható Szent László-legenda monumentális mű. Három és fél méter magasságú, és hasonlóan jelentős történelmi alkotás a Tab főterén található Szent István-lovasszobor.

GERENDAMADONNA

1994 k. • bronz • 34 cm

szabálytalan kőtalapzaton

Jelezve: a talapzat aljára írva: Gerendamadonna,
2000 Karácsony, mesterjegy

A szobor Tancos László grafikusművész feleségének a tulajdona. Az említett honlapgaléria anyagában egy teljesen hasonló megfogalmazás látható, mely fából készült, és Finnországba került.

IRODALOM:

Szűcs Erzsébet: „Nem szeretek kérni, főleg rangot”

– beszélgetés Nagy Benedek szobrászművésszel.

Árgus, 2000. március

VIZSOLYI JÁNOS

Ózd, 1959. február 1.

A főiskolát 1983–'87 között végezte el, mestere Kő Pál volt. Több nyugat-európai országban járt tanulmányúton. Művészete igen következetes. Egynemű anyagok alkalmazásával középméretű nonfiguratív műveket hoz létre. Az utóbbi évtizedben felerősödött munkáiban a geometrikus elemek használata. Legújabb sorozatában „a természetet másolja”, amikor kiszáradt fák különböző darabjait rögzíti bronzöntés céljából. Kisplasztikái 1987-től láthatók egyéni kiállításokon és számos csoportkiállításon. Ivókútja Pesterzsébeten található.

Wehner Tibor művészettörténész, aki nem egy kiállítását megnyitotta, s több szócikket írt Vizsolyi művészetéről, márványszobrai „igen precíz kidolgozású, monumentális hatású” munkáknak találja.

LEGENDA

2001 • bronz • 40x17 cm
Jelezve: VJ monogram 2001
A művész tulajdona

Úgy tűnik, e műben együtt van geometrikus-konstruktív és organikus elem is. Érdekesség, hogy vendégként szerepelt Matzon Ákos gyűjteményének kiállításán, Siófokon, 2003-ban. Vizsolyinak ebbe a sorozatba tartozó művei mind nagyhatásúak, és címeik (Corpus-delicat, Intermezzo, Ikarosz, Mea culpa stb.) ismerete nélkül is elgondolkodtatóak, mivel elvontan nonfiguratívok.

IRODALOM:

Vizsolyi János

Kiadta a művész, 1995

Vizsolyi János

Kiadta a művész, 2003

Gömör Béla: Vizsolyi János szobrászművész

REUMA-INFO 2005./1./44.

RÁCZ GYÖRGY

Szarvas, 1944. május 13.

Budapesten és Szegeden járt művészeti középiskolába. Visszakerülve szülővárosába, Ruzicskay György festőművész biztatására kitartóan foglalkozott a képzőművészettel. Kisebb-nagyobb megalkotásokkal hét évig volt a mester tanítványa. 1970-ben Hajdúszoboszlóra költözött, ahol azóta is él és dolgozik. Beton- és vörösréz plastikákat készített a gyógyfürdő számára. Néhány évvel később megtalálta vezérlő motívumát a Hortobágyon, ahol az aszály idején kiszáradt, megrepesztett föld új dimenziója tárult eléje. Vegyes technikájú képein a síkból ki- és befelé való építkezés lehetőségeit kereste.

Egyéni és csoportkiállítása is 1978-ban volt először. Szerénysége és visszavonultsága a magyar átlag ritka közszerepléseire. 2005-ben könyv jelent meg művészetéről, negyvennégy alkotásának bemutatásával.

ÉRINTKEZÉS

2003 • bronz • 14,3x2 cm

Jelezve: alul RGY mesterjeggyel

Rác nem festőnek és nem szobrásznak, hanem képzőművésznek vallja magát. Erre azért is jogalapja van, mert képjellegű alkotásai többféle anyagból készülnek, és kifejezetten háromdimenziósak. Korai szakaszában két és fél méteres szobrokat is hozott létre, most már jó ideje fémből csak az érem-kisplasztika határán mozgó alkotásokat hoz létre.

A bemutatott műtárgy is az őt foglalkoztató feszülés, repedés, szakadás megjelenítései közé tartozik. Nyilvánvalóan azokat a nagy (kozmosz?) erőket fejezi ki, melyek az összekötő pánt szétszakadásához és az anyag elmozdulásához vezettek, létrehozva egy szakadékot.

IRODALOM:

Gömör Béla: Rác György

GMR Reklámügynökség, Budapest, 2005

SZABÓ TAMÁS

Budapest, 1952. október 10.

Plasztikusan jelzi, hogy a művésztársak és barátok mennyire szeretik Szabó Tamást, hogy 2000-ben a Vigadó Galériában (Földi Péterrel és Muzsnay Ákossal együtt) rendezett kiállításán, majd az ötvenedik születésnapja alkalmából Budapesten, az V. kerületi Aulich Art Galériában sorra került bemutatón egyaránt oly sokan kívántak részt venni, hogy többen az utcán rekedtek. Az előző alkalomnak egyéni szint adott B. Supka Magdolna kötetlen formájú, személyes hangvétellű megnyitóbeszéde. De ugyanilyen nagy siker volt az új festészeti alkotásaiból 2004. január 15-én, az Olaf Palme Ház – Millennium Szalonban rendezett, partyval egybekötött kiállítása is.

Szabó Tamás már több díjat nyert, de „fog még nyerni az ország mind a 201 városában” jövődöli neki optimistán és bátorítón Csák Máté.

Pillanatnyilag művészete új vonalát szögekkel kiveri, nagyméretű, vegyes technikájú művek jelzik, de hagyományosabb formában igyekszik újra ábrázolni Balázs János naiv festőt, két alakkal(!). A salgótarjáni évek alatt Szabó Tamásra nagy hatással volt az azóta már elhunyt festő, akinek mélyen humánus alkatából költői művek létrehozására is tellett. „Majdnem mindennap elmentünk hozzá. Sokat, nagyon sokat beszélgettünk, meditáltunk. Dolgoztunk is együtt...” vallja Szabó Tamás Balázs Jánosról.

MÁRIA

2003 • bronz • 22 cm

Jelezve: hátul aranyszínű frással: Szabó Tamás 2001 ?/10

Az 1999-es kiadvány reprodukált fejsorozatának (köztük Mária is!) műtárgy-meghatározásában 1979–'99-es évszámmal szerepelnek ezek az alkotások. Tehát a művészt már majd' negyedszázada foglalkoztatja ez a motívum. Sok másfélszeres, kétszeres nagyságú fejet alkotott, most is ott sorjáznak a műtermében. Lenyűgözőek! „Oly sok konvencionális, szabványszerű, unalmas megoldás, formaismétlés után ismét izgalmas plasztikává avatták a büszt-, illetve a portréműformát” – idézzük ismét Wehner Tibort.

IRODALOM:

Wehner Tibor: Szabó Tamás

Kortárs magyar képzőművészek 3. Budapest, 2004

MATA ATTILA

Eger, 1953. június 2.

A főiskolán 1977–'83 között mestere Vigh Tamás. 1985-től kiállító művész, 1986-ban már egyéni kiállítása volt. 1995–'97 között a Magyar Szobrász Társaság elnöke. Nagykövácsiban lakik, műterme Biatorbágyon van.

Eleinte festett faszobrok jellemezték tevékenységét. Az utóbbi tíz évben vázszerű bronzszobrokat alkot, melyek szeszélyesen hálózák be a teret.

Köztéri művei Németországban, Ulmban, a városházán és Ettingenben találhatók.

Andrási Gábor írja: „Mata Attilát a klasszikus avantgárd felvetette formaproblémák továbbgondolása foglalkoztatja. ...munkái szobrok maradtak... Témájuk rendre az emberi alak, de a »figurának« nem lélektani és egzisztenciális vonatkozása érdekli, hanem fizikai-anatómiai struktúrája.”

FÜR ANIKÓ

2004 • bronz • 23,3 cm

J: Mata 8/8

A szobor 84 x 47 x 20 cm-es, 2002-ben készült változata a művész honlapján látható.

Az érintett színművésznő a következőképpen vélekedik a katalógusban: „Megragadott, majd egyetlen partnerként sodor magával a látvány. Hagyom magam. Még azt sem bánom, hogy a fenekembe csíp, hiszen olyan ellenállhatatlan, nincs benne csöpp manír sem, minden rezdülése őszinte. Csak lüktet, vibrál, kavarog. Minden. Ez minden. Ívek és levegő. Azt mondja én vagyok?”

Mata Attila mondta nekem: „A Für Anikóval készült interjút olvasva, fotóit nézve született az ideám, megkísérelni portréját autonóm műben megjeleníteni, amit különös fejtartása és aszimmetrikus hajformája inspirált. A szobor létrehozása szemlélet váltást követelt, mivel a mű térbe futó szabad formái a befejezetlenség állandó feszültségét hordozzák.”

IRODALOM:

Mata Attila

Vadnai Galéria kiadása é.n.

CSÍKSZENTMIHÁLYI RÓBERT

Budapest, 1940. január 5.

Köztéri művei számosak. Első alkotásának időpontja 1968. Megmintázott történelmi figurákat, szobra van Rómában, a Magyarok Nagyasszonyakápolnában, húsz éve domborműveket készített egy budai templom oltárára, több síremléket alkotott, Kőrösi Csoma Sándorról nagyméretű domborművet mintázott.

Művei a hazaiak mellett sok külföldi múzeumban találhatók meg.

VADÁSZAT

2004 • bronz, vörös márványtalapzaton • 20 cm
Jelezve: CS R 1/10

Csíkszentmihályi – akit Hann Ferenc „par excellence szobrásznak” titulál – e műve abba a sorozatba illeszthető, melyből Pécsen 2002 márciusában mutatott be egy kiállításra valót. Szakolczay Lajos azt írja a Mester nyomdás szép katalógusban, hogy „ebben a különleges bestiáriumban, jóllehet a középkori állatkönyv jellegzetes jegyeit viselve, emberek lakoznak”.

Csupa olyan Csíkszentmihályi-szoborról van szó, melyek teljesen vagy részlegesen állatábrázolással operálnak. Az ezen a kisplasztikán megjelent, emberi vadászszenvedély miatt megölt nemes vad bravúros képe nem hordoz olyan átvitt értelmet, mint a kiállításon látott Tánc, Tangó, Fohász, Figyelő, stb. szobrok. „Ez a »légies« gesztus a torzítás általi alaknyújtás – a szobrok anyagától és méretétől függetlenül – a korai remekműveknek éppúgy sajátja, mint a viszonylag kései egy-egy szobornak” – idézzük ismét Szakolczayt, idei kiállítás megnyitó beszédéből.

IRODALOM:

Csíkszentmihályi Róbert

Pécsi Művészetek Háza kiállítása, 2002

KÁRPÁTI TAMÁS

Budapest, 1949. december 25.

A Képzőművészeti Főiskolára 1969 és 1974 között járt, ahol mesterei Barcsay Jenő és Sarkantyú Simon voltak. Teljesen egyéni hangú művészetet fejlesztett ki. Sejtelmes hangulatú képein a lazúrosan festett meleg tónusok egyfajta vízióként jelenítik meg ábrázolt témáit.

Számos egyéni- és csoportkiállításon mutatta be festményeit. 2000-ben Érdemes Művész lett.

SZÁRNYAS ANGYAL

2004 • bronz • 24 cm

Jelezve: K 9/10

Festőként ismert. Mintegy három éve foglalkozik időnként mintázással, amire barátja, Szabó Tamás biztatta.

E munkájában festészeti eredményeit három dimenzióban kísérli meg érvényre juttatni.

GAÁL JÓZSEF

Tahitótfalu, 1960. április 30.

1978-ban érettségizett a Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban. A MKF sokszorosító grafika szakán 1979–'86 között Kocsis Imre, Raszler Károly és Rozanits Tibor voltak a mesterei. Főiskolás kora óta kiállít. Számos díjjal ismerték el művészetét. Volt római ösztöndíjas is. 1993-tól az MKF-en oktat. Szépirodalmi, műkritikai írásokat publikál.

Művészete egyértelműen expresszív. A mitikus világhoz groteszk megformálásokon keresztül közelít.

Fiatal kora ellenére már összegezte addigi munkásságát, amikor „Summa” címmel állított ki Miskolcon, 2000-ben.

A festészetben is tovább jeleskedik. „Álomban létező” címmel hatalmas vásznakot állított ki ez évben az írországi Corkban.

HOLDAS FEJ

2004 • patinázott bronz • 26,5 cm
Jelezve: Gaál 2004 I/VII

A lexikon meghatározása szerint Gaál József festő és grafikus, de már régen foglalkoztatja a szobrászat is. Bizonyára nagy hatással volt rá a görög, majd az etruszk kultúra tanulmányozása. Vonzódik a groteszk megformálásokhoz. Az emberek tulajdonságait maszk mögé helyezi.

Pásztor Béla és Weöres Sándor Holdaskönyvéhez ezen motívumok felhasználásával készített illusztrációkat.

IRODALOM:

Summa – Gaál József kiállítása

Miskolci Galéria, 2000. március

Arcus Kiadó, Vác, 2000

Szeifert Judit: Marsziasz – Gaál József művészete

Arcus Kiadó, Vác, 2005

ÉZSIÁS ISTVÁN

Vinár, 1943. augusztus 17.

Első mestere Pápán a Franciaországot is megjárt A. Tóth Sándor festőművész. 1974–'78 között a Képzőművészeti Főiskola hallgatója volt. Hosszabb ideig élt Veszprémben és Győrben, jelenleg Budapesten él. Harminc éve aktívan részt vesz kiállításokon, számtalanszor külföldön is (többek között Franciaországban, Németországban, Olaszországban). Tagja a nemzetközi MADI csoportnak.

Korán felhagyott a festéssel, és a geometrikus plasztikák felé fordult. Fantáziadús művészetét gazdag felhozattal mutatta be Veszprémben, 2003 júniusától két hónapon át tartó, Hommage á Moholy-Nagy címet viselő kiállításán. Ugyanabban az évben megszervezte a párizsi Magyar-francia „határok és határesetek” című kortárs éremkiállítást, ahol négy művével szerepelt.

Köztéri alkotásai láthatók többek között a pápai Színház parkban, a győri nemzetközi szoborparkban, az olaszliszakai Csiky Tibor nemzetközi szoborkertben.

Jelentős művészet szervező munkássága. Sorra hozta létre a művésztelepeket, alkotóközösségeket, szabadtéri szoborbemutatókat. Művei számos hazai és külföldi múzeumban, illetve magángyűjteményben megtalálhatók.

HOMMAGE Á MONDRIAN

2005 • plexi, festett fa és alumínium • 52 cm

Ézsiás szigorú konstruktív művészete sokáig jobbára egyszínű alkotásokban valósult meg, amikor fém, fát használt gondolatainak kifejezéséhez. Több mint másfél évtizede igencsak megszínesedtek munkái, s bátran kombinálja a legkülönbözőbb anyagokat. Veszprémi kiállításán, ahogy a katalógus reprodukciói is bizonyítják, a tér kihasználásának sok változatát sikerült bemutatnia, az anyagok és színek legkülönbözőbb társításával.

IRODALOM:

Ézsiás István: *Hommage á Moholy-Nagy*
Laczkó Dezső Múzeum, Veszprém
2003. jún. 21.–szept. 30.

TAUBERT LÁSZLÓ

Budapest, 1966. december 14.

A budapesti Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola után 1986 és 1990 között végzett a főiskolán, ahol mestere Somogyi József volt. Még két mesterképzőbe is járt. Több díjat nyert. Művészetének fő vonalát az antik görög szobrászatot megelevenítő kő- és bronz munkák jelentik.

Csoportkiállításokon 1992-től itthon is részt vett, egyéni kiállításaira jobbra külföldön (Németországban, Franciaországban, Olaszországban) került sor.

Köztéri művei közül az 1996-ban felállított 1956-os hősi emlékmű Tatán, míg a Kuroszt ábrázoló Pécsett látható. 2000-ben Székesfehérvárott megnyerte a Millenniumi emlékmű felállítására kiírt pályázatot: a szobor súlyos márványtalapzatán egy bronzhajó áll. Taubert a Pest megyei községben, Pátyon él, s ott, a Füzes-patak partján áll carrarai márványból faragott Királyi pár c. szobra, száznegyven, illetve száztíz cm magas figurákkal.

BÁLVÁNY

2005 • zöldre patinázott bronz • 47,5 cm
J: hátul monogramos mesterjegy, 2005, 2/7

Taubert meghökkentő pop-artos alkotásai – mint például az „Úrvacsora” – után ilyen egyszerűsített, fej és karok nélküli aktábrázolásokra tért át. Legújabb munkáiban az aktokba „házikos” részteket épít be.

A K Ö T E T B E N S Z E R E P L Ő M Ű V É S Z E K

Árvai Ferenc	62	Léderer Tamás	42
Balás Eszter	52, 78	Lóránt Zsuzsa	50
Borbás Tibor	40, 68	Mata Attila	102
Csikszentmihályi Róbert	72, 104	Máté István	80
Englert Judit	54	Mattis Teutsch János	18, 20
Ézsiás István	110	Matzon Frigyes	30
Fajó János	34	Medgyessy Ferenc	16
Farkas Ádám	88	Mészáros Dezső	28
Fekete Tamás	36, 44	Mitsui Sen Izumi	82
Ferenczy Béni	24	Nagy Benedek	94
Gaál József	108	Nemes Attila	56
Goldman György	22	Palotás József	84, 92
Herczeg Klára	32	Rácz György	98
Kass János	60	Rhédey Andre	46
Katona Zsuzsa	86	Samu Géza	48
Kárpáti Tamás	106	Szabó Tamás	38, 70, 100
Kerényi Jenő	26	Szentirmai Zoltán	90
Kisfaludi Strobl Zsigmond	14	Tornay Endre András	74
Koczogh András	64	Taubert László	112
Kő Pál	66, 76	Vizsolyi János	96
Körösenyi Tamás	58		

A
BARTÓK '32 GALÉRIA

1111 BUDAPEST, BARTÓK BELA UT 32.

MEGHÍVJA ÖNT

GRAFIKA '80—'81 c. kiállítására

MEGNYITJA:

DR. SUPKA MAGDOLNA
művészettörténész

1982. január 6-án, 16 órákor

A kiállítás megtekinthető: január 7-től 31-ig

Keddől péntekig 14—19 óráig

Szombaton és vasárnap 10—19 óráig

Sz. Mű. Gyűj. — 81-021

Meghívó a Bartók '32 Galéria GRAFIKA '80-'81 című kiállítására

A TEVA Magyarország Rt.

mindig is készséggel támogatta a kultúrát,
megkülönböztetetten, ha az orvosokat gazdagíthatja.

Szeretettel nyújtjuk át ezt a kötetet, remélve,
hogy örömeiket lelik benne.